

VASTE COMMISSIE VOOR TAALTOEZICHT

Het taalgebruik in bestuurszaken en in sociale betrekkingen

Een praktische gids

Versie 1 januari 2024

Inhoud

Lijst met afkortingen	VIII
Inleiding	1
Hoofdstuk 1 Overzicht van de wetgeving	2
Afdeling 1 De Grondwet	2
Afdeling 2 Wetten.....	3
Afdeling 3 Decreten	4
Afdeling 4 De taalgebieden.....	5
Hoofdstuk 2 De toezichtsorganen.....	7
Afdeling 1 Algemeen toezicht: De Vaste Commissie voor Taaltoezicht	7
Afdeling 2 De bijzondere toezichtsorganen	7
Hoofdstuk 3 De bestuurstaalwet	8
Afdeling 1 Toepassingsgebied	8
Afdeling 2 Terminologie.....	11
A) Werkring	11
B) Plaatselijke dienst.....	11
C) Gewestelijke dienst	11
D) Centrale dienst	12
E) Uitvoeringsdienst	12
F) Binnendienst.....	12
G) De berichten en mededelingen bestemd voor het publiek	13
H) De formulieren bestemd voor het publiek.....	13
I) De akten	13
J) De getuigschriften	14
K) De machtigingen en vergunningen	14
L) De verklaringen	14
M) Betrekkingen met particulieren.....	15
Afdeling 3 Het taalgebruik in de plaatselijke diensten	15
A) Het Nederlandse, Franse, en Duitse taalgebied.....	15
1. In binnendienst.....	16
2. Betrekkingen met andere diensten.....	16
3. Berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het publiek.....	17
4. Betrekkingen met particulieren.....	17

5.	Akten	18
6.	Getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen	19
B)	Het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.....	20
1.	In binnendienst en betrekkingen met andere diensten.....	20
2.	Berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het publiek.....	21
3.	Betrekkingen met particulieren.....	22
4.	Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen.	22
5.	Uitzondering voor de monoculturele instellingen	22
C)	De randgemeenten.....	23
1.	In binnendienst en betrekkingen met andere diensten.....	23
2.	Berichten, mededelingen, en formulieren bestemd voor het publiek.....	23
3.	Betrekkingen met particulieren.....	23
4.	Akten	24
5.	Getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen	24
Afdeling 4	Het taalgebruik in de gewestelijke diensten	25
A)	De gewestelijke diensten waarvan de werkring uitsluitend gemeenten zonder speciale regeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel in dat gebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is	25
1.	In binnendienst en betrekkingen met andere diensten.....	25
2.	Berichten, mededelingen, en formulieren bestemd voor het publiek.....	25
3.	Betrekkingen met particulieren.....	25
4.	Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen	26
B)	De gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten met een speciale taalregeling of met verschillende regelingen uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel gevestigd is in hetzelfde gebied;.....	26
	alsook de gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten uit het Duitse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel in dat gebied gevestigd is	26
1.	In binnendienst en betrekkingen met andere diensten.....	27
2.	Berichten, mededelingen, en formulieren bestemd voor het publiek.....	27
3.	Betrekkingen met particulieren.....	27
4.	Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen	27
C)	De gewestelijke diensten met zetel in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad waarvan de werkring gemeenten uit het Nederlandse en het Franse taalgebied bestrijkt	28
D)	De gewestelijke diensten waarvan de werkring uitsluitend gemeenten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad bestrijkt; alsook de gewestelijke diensten waarvan de werkring	

gemeenten uit Brussel-Hoofdstad en uit het Nederlandse taalgebied of het Franse taalgebied of beide taalgebieden bestrijkt.....	28
E) De gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten uit de vier taalgebieden van het land bestrijkt	28
F) De gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten uit verschillende taalgebieden, behalve het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, bestrijkt en waarvan de zetel niet gevestigd is in de gemeenten Weismes, Malmedy of het Duitse taalgebied	29
1. In binnendienst en betrekkingen met andere diensten.....	29
2. Berichten, mededelingen, formulieren, betrekkingen met particulieren, akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen.....	29
G) Gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten van verschillende taalgebieden, behalve het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, bestrijkt en waarvan de zetel gevestigd is in een gemeente uit het Malmeyse of in het Duitse taalgebied.....	30
H) Betrekkingen met de plaatselijke diensten uit de randgemeenten vanwege de gewestelijke diensten waaronder zij ressorteren, alsook vanwege de gewestelijke diensten gevestigd in het Nederlandse taalgebied	30
Afdeling 5 Het taalgebruik in de diensten waarvan de werkkring het ganse land bestrijkt.....	30
A) De centrale diensten	30
1. In binnendienst.....	30
2. Berichten, mededelingen, en formulieren	31
3. Betrekkingen met particulieren.....	32
4. Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, vergunningen	32
B) De uitvoeringsdiensten waarvan de zetel in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is	32
C) De uitvoeringsdiensten waarvan de zetel buiten het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is	32
D) De buitenlandse diensten.....	33
1. In binnendienst.....	33
2. Mededelingen, berichten, en formulieren	33
3. Betrekkingen met particulieren.....	33
4. Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen	33
Hoofdstuk 4 Sancties bij niet-naleving bestuurstaalwet	34
Hoofdstuk 5 Het taalgebruik binnen de diensten van de gemeenschaps- en gewestregeringen	36
Afdeling 1 Het taalgebruik in de diensten van de Vlaamse Regering, de Regering van de Franse Gemeenschap, en de Regering van het Waalse Gewest.....	36
A) De diensten van de Vlaamse Regering, de Regering van het Waalse Gewest, en de Regering van de Franse Gemeenschap waarvan de werkkring het gehele ambtsgebied van de gemeenschap of het gewest, al naar het geval, bestrijkt.....	36

B)	De diensten van de Vlaamse Regering, de regering van het Waalse Gewest, en de Regering van de Franse Gemeenschap waarvan de werkring niet het gehele ambtsgebied van de gemeenschap of het gewest, al naar het geval, bestrijkt.....	37
C)	De diensten van de Vlaamse Regering en van de Regering van de Franse gemeenschap waarvan de werkring gemeenten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad omvat	37
D)	De diensten van de regering van het Waalse Gewest waarvan de werkring zowel gemeenten van het Franse als het Duitse taalgebied omvat.....	37
E)	Toezicht	38
Afdeling 2	Het taalgebruik in de diensten van de Regering van de Duitstalige gemeenschap ..	38
Afdeling 3	Het taalgebruik in de diensten van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, de diensten van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie, en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	38
A)	De diensten van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest en van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.....	38
B)	De diensten van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en van de Franse Gemeenschapscommissie	39
Hoofdstuk 6	De autonome overheidsbedrijven.....	40
Hoofdstuk 7	Het taalgebruik bij verkiezingen.....	41
Afdeling 1	De Bestuurstaalwet	41
Afdeling 2	Het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet	41
Hoofdstuk 8	Taalkennis van het personeel.....	43
Afdeling 1	Omtrent de bewijzen van taalkennis.....	43
Afdeling 2	Taalkennis van het personeel in de plaatselijke diensten.....	44
A)	De plaatselijke diensten in het Nederlandse, het Franse, en het Duitse taalgebied	44
B)	De plaatselijke diensten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.....	45
C)	De plaatselijke diensten in de randgemeenten.....	46
Afdeling 3	Taalkennis van het personeel in de gewestelijke diensten.....	47
A)	De gewestelijke diensten waarvan de werkring uitsluitend gemeenten zonder speciale regeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel in dat gebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is	47
B)	De gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten met een speciale taalregeling of met verschillende regelingen uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel gevestigd is in hetzelfde gebied;.....	47
alsook de gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten uit het Duitse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel in dat gebied gevestigd is		47
C)	De gewestelijke diensten waarvan de werkring uitsluitend gemeenten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad bestrijkt; alsook de gewestelijke diensten waarvan de werkring	

gemeenten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en uit het Nederlandse taalgebied of het Franse taalgebied of beide taalgebieden bestrijkt	48
D) De gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten uit de vier taalgebieden van het land bestrijkt	48
E) Gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten van verschillende taalgebieden, behalve het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, bestrijkt en waarvan de zetel gevestigd is in een gemeente uit het Malmédysse of in het Duitse taalgebied.....	48
Afdeling 4 Taalkennis van het personeel in de centrale –en uitvoeringsdiensten.....	48
Afdeling 5 Taalkennis van het personeel in de diensten van de Vlaamse Regering, de Regering van de Franse Gemeenschap, en de Regering van het Waalse gewest	49
A) De diensten van de Vlaamse Regering, de Regering van het Waalse Gewest, en de Regering van de Franse Gemeenschap waarvan de werkring het gehele ambtsgebied van de gemeenschap of het gewest, al naar het geval, bestrijkt.....	49
B) De diensten van de Vlaamse Regering, de regering van het Waalse Gewest, en de Regering van de Franse Gemeenschap waarvan de werkring niet het gehele ambtsgebied van de gemeenschap of het gewest, al naar het geval, bestrijkt.....	49
C) De diensten van de Vlaamse Regering en van de Regering van de Franse gemeenschap waarvan de werkring gemeenten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad omvat	49
D) De diensten van de regering van het Waalse Gewest waarvan de werkring zowel gemeenten van het Franse als het Duitse taalgebied omvat.....	50
Afdeling 6 Het taalgebruik in de diensten van de Regering van de Duitstalige gemeenschap ..	50
Afdeling 7 Het taalgebruik in de diensten van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, de diensten van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie, en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	50
A) De diensten van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest en van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.....	50
B) De diensten van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en van de Franse Gemeenschapscommissie	51
Hoofdstuk 9 De taalkaders.....	51
Afdeling 1 Algemeen.....	51
Afdeling 2 De trappen van de hiërarchie.....	52
Afdeling 3 De centrale diensten, uitgezonderd de FOD's en de POD's.....	53
A) De taalrol en de taalkennis.....	53
B) De taalkaders.....	54
Afdeling 4 De centrale diensten van de FOD's en de POD's.....	56
A) De taalrol en de taalkennis.....	56
B) Over de functionele tweetaligheid van artikel 43ter, § 7 Bestuursstaalwet in het bijzonder .	57
C) De taalkaders.....	58

Afdeling 5	De uitvoeringsdiensten waarvan de zetel in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is	59
Afdeling 6	De uitvoeringsdiensten waarvan de zetel gevestigd is buiten het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad	60
Afdeling 7	De buitenlandse diensten.....	60
Hoofdstuk 10	De taalexamens	62
Afdeling 1	De taalexamens georganiseerd door Werkenvoor.be	62
A)	Algemeen.....	62
B)	Reglementair kader	62
C)	De soorten taalexamens op basis van de taalkennisvereisten in de bestuurstaalwet	63
Afdeling 2	De taalexamens in de taalgrensgemeenten.....	65
A)	Algemeen.....	65
B)	Reglementair kader	65
C)	De soorten taalexamens op basis van het vereiste kennisniveau.....	66
Hoofdstuk 11	Het taalgebruik in de sociale betrekkingen.....	67
Afdeling 1	De Bestuurstaalwet	67
Afdeling 2	Het septemberdecreet	68
A)	Toepassingsgebied	68
B)	Sancties.....	69
Afdeling 3	Het augustusdecreet	70
A)	Toepassingsgebied	70
B)	Sancties.....	70
Hoofdstuk 12	De Vaste Commissie voor Taaltoezicht	71
Afdeling 1	Doel en samenstelling	71
A)	De Nederlandse en de Franse afdeling	71
B)	De verenigde vergadering van de afdelingen.....	72
Afdeling 2	Bevoegdheden.....	72
A)	Vragen om advies	72
B)	Klachten.....	73
C)	Het onderzoeksrecht van de VCT	73
D)	De taalexamens	74
E)	Beroep bij de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak	74
F)	De bijzondere bevoegdheid: het substitutierecht	74
G)	Verslagen.....	75
Afdeling 3	Draagwijdte van de adviezen van de VCT	75

Lijst met afkortingen

Grondwet	G.W.
Bij koninklijk besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken	Bestuurstaalwet
Gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen	GWHI
Wet van 16 juni 1989 houdende diverse institutionele hervormingen	W. Brussel I.H.
Wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap	Wet D. Gem.
Wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven	Wet Overheidsbedrijven
Koninklijk besluit van 11 maart 2018 tot regeling van de rechtstoestand van de voorzitter en van de leden van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht en tot regeling van haar werking	KB 11 maart 2018
Koninklijk besluit van 8 maart 2001 tot vaststelling van de voorwaarden voor het uitreiken van de bewijzen omtrent de taalkennis voorgeschreven bij artikel 53 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken samengevat op 18 juli 1966	KB 8 maart 2001
Koninklijk besluit van 24 februari 2017 houdende de uitvoering van artikel 43 ^{ter} , § 7 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966	KB 27 februari 2017
Decreet van 18 november 2011 tot regeling van het bewijs van taalkennis, vereist door de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966	Decreet 18 november 2011
Decreet van 30 juni 1981 houdende aanvulling van de artikelen 12 en 33 van de bij Koninklijk Besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken wat betreft het gebruik van de talen in de betrekkingen tussen de bestuursdiensten van het Nederlands Taalgebied en de Particulieren.	Decreet 30 juni 1981
Decreet van 16 juni 1982 houdende wijziging van artikel 49 van de bij koninklijk besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van talen in bestuurszaken	Decreet 16 juni 1982

Décret de 7 novembre 2013 relatif à la preuve des connaissances linguistiques requises par les lois sur l'emploi des langues en matière administrative, coordonnées le 18 juillet 1966	Decreet 18 juli 2013
Decreet van 19 juli 1973 tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de voor de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen	Septemberdecreet
Décret de 30 juin 1982 relatif à la protection de la liberté de l'emploi des langues et de l'usage de la langue française en matière de relations sociales entre les employeurs et leur personnel ainsi que d'actes et documents des entreprises imposés par la loi et les règlements	Augustusdecreet
Decreet van 8 juli 2011 houdende de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen en houdende wijziging van het Gemeentedecreet van 15 juli 2005, het Provinciedecreet van 9 december 2005 en het decreet van 19 december 2008 betreffende de organisatie van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn	Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet
Hof van Cassatie	Cass.
Federale overheidsdienst	FOD
Grondwettelijk Hof	GwH
Parlementaire stukken	Parl. St.
Programmatorische federale overheidsdienst	POD
Raad van State	R.v.St.
Vaste Commissie voor Taaltoezicht	VCT

Inleiding

Het taalgebruik in bestuurszaken is een essentieel onderdeel van de Belgische democratie. De indeling in taalgebieden ligt aan de basis van de evolutie van een unitaire staat naar een federale staatsstructuur met gemeenschappen en gewesten. Deze indeling in taalgebieden kan gezien worden als de wettelijke erkenning dat België bestaat uit drie gemeenschappen waarbij elk van deze een eigen taal hanteert. Deze erkenning heeft ook grote gevolgen voor de organisatie van onze samenleving. De manier waarop een overheidsinstelling in contact treedt met de burger, en *vice versa*, en in het bijzonder welke taal hierbij gebruikt wordt, heeft een enorme impact op het dagelijkse leven. De burger verwacht namelijk van de overheid dat hij in zijn eigen taal kan geholpen worden.

Sinds de oprichting van de gemeenschappen en gewesten, en de daarbij horende overdracht van bevoegdheden is de taalwetgeving inzake bestuurszaken in België verder versnipperd. Deze praktische gids van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (VCT) zal u wegwijs maken in de wetgeving betreffende het taalgebruik in bestuurszaken. De VCT wordt immers geraadpleegd door verschillende overheidsdiensten gaande van FOD's tot gemeentebesturen, maar zij behandelt ook klachten van particulieren. Deze vernieuwde gids heeft dan ook als doel om een gebruiksvriendelijke handleiding te zijn voor eenieder die zich wenst te informeren over zijn rechten en plichten wat betreft de taalwetgeving inzake bestuurszaken. Er zal verwezen worden naar de adviezen van de VCT en de arresten van de Raad van State om een praktijkgericht beeld te schetsen van de toepassing van diezelfde wetgeving.

Ook het taalgebruik in sociale betrekkingen komt aan bod aangezien de VCT ter zake ook enige bevoegdheid geniet.

De gids is hoofdzakelijk opgebouwd volgens de structuur van de bij koninklijk besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken (Bestuurstaalwet). Deze wet vormt het belangrijkste wetgevend werk in deze materie aangezien ook andere meer specifieke wetgeving veelvuldig naar de bestuurstaalwet verwijst. Deze laatste is aldus het fundament waarop de taalwetgeving in België is gebouwd.

Hoofdstuk 1 Overzicht van de wetgeving

Afdeling 1 De Grondwet

Artikel 4 van de Grondwet bepaalt dat België vier taalgebieden omvat: het Nederlandse taalgebied, het Franse taalgebied, het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en het Duitse taalgebied. Iedere gemeente in België behoort tot één van de vier taalgebieden. De grenzen van deze taalgebieden kunnen enkel worden gewijzigd door middel van een bijzondere meerderheidswet. Het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat dit artikel een grondwettelijke waarborg van de voorrang van de taal van het ééntalig gebied inhoudt.¹ Artikel 4 houdt dus geen verplichtingen in tot het gebruik of de kennis van een bepaalde taal. Het artikel verhindert dat de gemeenschapsraden de tweetaligheid in hun taalgebied zouden invoeren, alsook belet het dat de uitbreiding of interpretatie van de faciliteiten ertoe zou leiden dat de twee talen op voet van gelijkheid worden behandeld.² Dit impliceert dat een afwijking van de gelijkwaardigheid van het Nederlands en het Frans in het tweetalige taalgebied Brussel-Hoofdstad niet in overeenstemming met artikel 4 van de Grondwet zou zijn.³

De precieze grenzen van de vier taalgebieden werden, zelfs nog voor de invoering van artikel 4 van de Grondwet (het toenmalige artikel *3bis* G.W.) in 1970, vastgelegd in de artikelen 2 tot en met 8 Bestuurstaalwet.

Artikel 30 G.W. stelt dat het gebruik van de in België gesproken talen vrij is en het niet kan worden geregeld dan door de wet en alleen voor handelingen van het openbaar gezag en voor gerechtszaken.

Het gebruik van de talen tussen alle private personen is volledig vrij. Enkel door de wet kunnen handelingen van het openbaar gezag geregeld worden. De wetgever heeft dit onder meer gedaan door de inwerkingtreding van de bovenvermelde bestuurstaalwet.

¹ Arbitragehof nr. 17 van 26 maart 1986.

² J. VELAERS, *De bevoegdheidsverdeling in het federale België – Deel 12: Het gebruik van de talen*, Die Keure, Brugge, 2001, 31-32; K. RIMANQUE, P. VAN ORSHOVEN en J. VELAERS, “Advies betreffende de toepassing door de provincie Vlaams-Brabant van artikel 34, § 1, derde lid van de gecoördineerde wetten op het gebruik van talen in bestuurszaken”, *C.D.P.K.* 1997, 522-525.

³ K. RIMANQUE, *De grondwet toegelicht, gewikt en gewogen*, Intersentia Rechtswetenschappen, Antwerpen, 1999, 13.

Artikel 129, § 1 G.W. geeft aan de Parlementen van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap de bevoegdheid om bij decreet het taalgebruik te regelen in drie materies⁴:

1° de bestuurszaken;

2° het onderwijs, indien de instelling opgericht, gesubsidieerd, of erkend is door de overheid;

3° de sociale betrekkingen tussen werkgevers en hun personeel, en ook de akten en bescheiden van ondernemingen die bij wet verplicht zijn.

Afdeling 2 Wetten

De bij koninklijk besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken regelen het gebruik van talen in bestuurszaken.

De gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen regelt het taalgebruik voor de gecentraliseerde en gedecentraliseerde diensten van de Vlaamse Regering, de regering van de Franstalige Gemeenschap, en de Regering van het Waalse Gewest.

De wet van 16 juni 1989 houdende diverse institutionele hervormingen regelt het taalgebruik voor de gecentraliseerde en gedecentraliseerde diensten van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie, en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

De wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap regelt het taalgebruik voor de gecentraliseerde en gedecentraliseerde diensten van de Regering van de Duitstalige Gemeenschap.

De wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven stelt dat ook de autonome overheidsbedrijven onderworpen zijn aan de bepalingen van de bestuurstaalwet. Dit geldt ook voor hun dochterondernemingen die betrokken worden bij de uitvoering van een openbare dienst en waarin het belang van de overheid in het kapitaal meer dan 50% bedraagt.

⁴ De Duitstalige Gemeenschap geniet geen enkele bevoegdheid om het taalgebruik in bestuurszaken te regelen. Artikel 130, § 1, 5° G.W. geeft aan het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap enkel de bevoegdheid om bij decreet het taalgebruik voor het onderwijs in de door de overheid opgerichte, gesubsidieerde of erkende instellingen te regelen.

Afdeling 3 Decreten

De decreetgever heeft tot nog toe enkele keren gebruik gemaakt van de bevoegdheden in artikel 129, § 1, 1° en 2° G.W.. De sociale betrekkingen tussen werkgevers en hun personeel van artikel 129, § 1, 3° werden ook geregeld door de Vlaamse en de Franse Gemeenschap in verschillende decreten.

De decreten van de Vlaamse Gemeenschap betreffende het taalgebruik in bestuurszaken zijn:

- het decreet van 30 juni 1981 houdende aanvulling van de artikelen 12 en 33 van de bij koninklijk besluit van 16 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken wat betreft het gebruik van de talen in de betrekkingen tussen de bestuursdiensten van het Nederlandse taalgebied en de particulieren;
- het decreet van 16 juni 1982 houdende wijziging van artikel 49 van de bij koninklijk besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van talen in bestuurszaken;
- het decreet van 18 november 2011 tot regeling van het bewijs van taalkennis, vereist door de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966;
- het decreet van 8 juli 2011 houdende de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen en houdende wijziging van het Gemeentedecreet van 15 juli 2005, het Provinciedecreet van 9 december 2005 en het decreet van 19 december 2008 betreffende de organisatie van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Het decreet van de Franse Gemeenschap betreffende het taalgebruik in bestuurszaken is:

- Het decreet van 7 november 2013 betreffende het bewijs van de taalkennis vereist door de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966.

Het decreet van de Vlaamse Gemeenschap betreffende het taalgebruik in de sociale betrekkingen tussen werkgevers en hun personeel is:

- het decreet van 19 juli 1973 tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de voor de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van ondernemingen.

Het decreet van de Franse Gemeenschap betreffende het taalgebruik in de sociale betrekkingen tussen werkgevers en hun personeel is:

- Het decreet van 30 juni 1982 inzake de bescherming van de vrijheid van het taalgebruik van de Franse taal in de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsook van akten en documenten van ondernemingen opgelegd door de wet en de reglementen.

Afdeling 4 De taalgebieden

Zoals reeds werd vermeld, bepaalt artikel 4 van de Grondwet dat België vier taalgebieden omvat: het Nederlandse taalgebied, het Franse taalgebied, het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, en het Duitse taalgebied. De bestuurstaalwet deelt de taalgebieden in aan de hand van de provinciën, de toenmalige administratieve arrondissementen, en de gemeenten. Gezien de afschaffing van de administratieve arrondissementen en de fusie van een aantal in de bestuurstaalwet vermelde gemeenten, worden hieronder de taalgebieden en de gemeenten met een speciale taalregeling weergegeven aan de hand van de actuele benaming van de betreffende gemeenten.

Er bestaan twee taalgebieden waarin er gemeenten zonder een speciale taalregeling in voorkomen, namelijk het Nederlandse taalgebied en het Franse taalgebied. In de adviespraktijk van de VCT worden deze gemeenten zonder speciale taalregeling gegroepeerd onder de noemer 'homogeen taalgebied'.

Het homogeen Nederlandse taalgebied slaat aldus op het Nederlandse taalgebied uitgezonderd de zes randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel, en Wezembeek-Oppem; alsook uitgezonderd de taalgrensgemeenten Bever, Herstappe, Mesen, Ronse, Spiere-Helkijn, en Voeren.

Het homogeen Franse taalgebied slaat aldus op het Franse taalgebied uitgezonderd de taalgrensgemeenten Moeskroen, Edingen, Komen-Waasten, en Vloesberg; alsook uitgezonderd de gemeenten Malmedy en Weismes.

Het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad slaat aldus op de gemeenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, namelijk Anderlecht, Brussel, Elsene, Etterbeek, Evere, Ganshoren, Jette, Koekelberg, Oudergem, Schaarbeek, Sint-Agatha-Berchem, Sint-Gillis, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Joost-ten-Node, Sint-Lambrechts-Woluwe, Sint-Pieters-Woluwe, Ukkel, Vorst, en Watermaal-Bosvoorde. (art. 6 Bestuurstaalwet).

Het Duitse taalgebied omvat de gemeenten Amel, Butgenbach, Bullingen, Burg-Reuland, Eupen, Kelmis, Lontzen Raeren, en Sankt Vith (art. 8, 1° Bestuurstaalwet).

De randgemeenten zijn Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem (art. 7 Bestuurstaalwet). De randgemeenten behoren tot het Nederlandse taalgebied.

De taalgrensgemeenten zijn Bever, Edingen, Herstappe, Komen-Waasten, Mesen, Moeskroen, Ronse, Spiere-Helkijn, Vloesberg, en Voeren (art. 8, 3° tot en met 10° Bestuurstaalwet).

De taalgrensgemeenten Mesen, Spiere-Helkijn, Ronse, Bever, Herstappe, en Voeren behoren tot het Nederlandse taalgebied.

De taalgrensgemeenten Komen-Waasten, Moeskroen, Vloesberg, en Edingen behoren tot het Franse taalgebied.

De gemeenten uit het Malmedyse zijn Malmedy en Weismes (art. 8, 2° Bestuurstaalwet). Deze twee gemeenten behoren tot het Franse taalgebied.

De verzamelterm ‘faciliteitengemeente’ is een omgangsterm die geen juridische verankering heeft in de bestuurstaalwet.

Hoofdstuk 2 De toezichtsorganen

Afdeling 1 Algemeen toezicht: De Vaste Commissie voor Taaltoezicht

De VCT is belast met het algemeen toezicht op de toepassing van de bestuurstaalwet. De VCT wordt in detail besproken in hoofdstuk 12.

Afdeling 2 De bijzondere toezichtsorganen

Naast de VCT, die met het algemeen toezicht op de bestuurstaalwet is belast, zijn er ook bijzondere organen voor toezicht ingericht. Het betreft hier de arrondissementscommissaris voor Moeskroen, de adjunct-arrondissementscommissaris voor Voeren, de regeringscommissaris van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad (de vice-gouverneur), en de adjunct van de gouverneur van Vlaams-Brabant (artikelen 63 tot en met 65*bis* Bestuurstaalwet).

Hoofdstuk 3 De bestuurstaalwet

De bestuurstaalwet is het centrale wetgevend stuk omtrent het taalgebruik in bestuurszaken. Zij dateert uit 1963, werd later gecoördineerd in 1966, en gaat dus vooraf aan de opeenvolgende staats hervormingen die de staatsstructuur van België ingrijpend hebben veranderd. De diensten van de gemeenschappen en de gewesten ressorteren in principe onder hun eigen specifieke wetgeving, die verder wordt besproken in hoofdstuk 5. Die wetgeving refereert steevast naar de bestuurstaalwet.

Zoals eerder werd vermeld is het de bestuurstaalwet die de grenzen van de taalgebieden vastlegt. Het spreekt voor zich dat het taalgebied waarin een openbare dienst zich begeeft het toepasselijke taalregime al voor een groot stuk zal bepalen. Het dient te worden opgemerkt, in het bijzonder wat betreft de situatie van de rand- en taalgrensgemeenten, dat binnen een taalgebied de principiële voorrang van de taal van dat gebied geldt. De zogenaamde faciliteiten die in deze gemeenten bestaan, doen hier geen afbreuk aan. Het is enkel binnen het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad dat het Nederlands en het Frans strikt op gelijke voet worden behandeld. De rand- en taalgrensgemeenten liggen in een principieel ééntalig gebied en een gelijke behandeling van het Nederlands en het Frans is in die gemeenten niet toegestaan door de Grondwet en de bestuurstaalwet.

De bestuurstaalwet is opgebouwd volgens een drieverdeling, met name in (1) plaatselijke diensten, (2) gewestelijke diensten, en (3) centrale -en uitvoeringsdiensten. De plaatselijke diensten worden eerst behandeld, gevolgd door de gewestelijke diensten, en de centrale -en uitvoeringsdiensten. Zowel de bepalingen over de gewestelijke diensten als deze over de centrale -en uitvoeringsdiensten verwijzen terug naar de bepalingen over de plaatselijke diensten.

In tegenstelling tot het taalgebruik wordt de taalkennis, omtrent de benoeming en bevordering van de personeelsleden, niet in dit hoofdstuk behandeld maar in hoofdstukken 7 en 8.

Afdeling 1 Toepassingsgebied

Volgens artikel 1, § 1 Bestuurstaalwet is de Bestuurstaalwet van toepassing:

1° op de gecentraliseerde en gedecentraliseerde openbare diensten van de Staat, van de provinciën, van de agglomeraties, van de federaties van gemeenten en van de gemeenten, voor zover zij inzake taalgebruik niet beheerst worden door een andere wet;

Met het begrip ‘openbare dienst’ uit 1° wordt ‘om het even welke administratie bedoeld’.⁵

⁵ *Parl. St. Kamer 1961-62, nr. 331/27, 11.*

2° op de natuurlijke en rechtspersonen die concessiehouder zijn van een openbare dienst of die belast zijn met een taak van algemeen belang die hen werd toevertrouwd door de wet of de openbare machten;

Tenzij zij onder het gezag van een openbare macht staan, zijn de in § 1, 2°, bedoelde personen niet onderworpen aan de bepalingen die in de bestuurstaalwet betrekking hebben op de organisatie van de diensten, op de rechtspositie van het personeel en op de door dit laatste verkregen rechten.

3° op de administratieve werkzaamheden, het administratief personeel en de organisatie van de diensten van de Raad van State en het Rekenhof evenals op de Diensten Enquêtes en op het administratief personeel van het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten en op het Vast Comité van Toezicht op de inlichtingendiensten;

4° op de administratieve handelingen van de rechterlijke macht, van dezer medewerkers en van de schooloverheden;

5° op de verrichtingen bij de parlements-, provincieraads- en gemeenteraadsverkiezingen;

6° in beginsel op de handelingen en bescheiden uitgaande van de private nijverheids-, handels- of financiebedrijven.

De bestuurstaalwet beoogt dus alle openbare administraties in de ruimste zin van het woord, alsook alle administratieve akten die ervan uitgaan.⁶

Artikel 50 Bestuurstaalwet bepaalt dat de bestuurstaalwet van toepassing blijft op de hierboven aangehaalde diensten als deze private medewerkers aanstellen.

Van zodra een andere wet voorschriften vastlegt voor het gebruik van de talen, is de bestuurstaalwet niet meer van toepassing. Zo worden alle gerechtelijke akten van de rechterlijke macht geregeld door de wet van 15 juni 1935 aangaande het taalgebruik in gerechtszaken. Voorbeelden van zaken die dus niet onder de bestuurstaalwet ressorteren zijn: fiscale boetes⁷, het opstellen van een pv⁸, het opstellen van een pro-justitia⁹, een te betalen aanmaning afgeleverd door een gerechtsdeurwaarder¹⁰, een deurwaardersexploot¹¹, een brief van het parket¹², politieboetes¹³, een betalingsuitnodiging in gerechtszaken¹⁴, de briefwisseling met een

⁶ *Parl. St.* Kamer '61-'62, nr. 331/27, 7.

⁷ Advies nr. 31.027 van 27 januari 2000.

⁸ Adviezen nrs. 32.068 van 23 maart 2000; 38.242 van 13 december 2007; 28.273 van 13 december 2007; 40.028 van 30 mei 2008; 41.204 van 18 december 2009; 42.165 van 18 december 2010; 42.175 van 17 december 2010; 50.299 van 27 september 2018.

⁹ Adviezen nrs. 32.495 van 09 november 2000; 42.025 van 12 maart 2010.

¹⁰ Adviezen nrs. 34.137 van 19 december 2002; 35.274 van 08 januari 2004; 42.038 van 18 juni 2010; 42.065 van 18 juni 2010; 42.067 van 03 september 2010.

¹¹ Advies nr. 36.139 van 27 januari 2005.

¹² Advies nr. 38.23 van 23 januari 2009.

¹³ Advies nr. 38.036 van 11 mei 2006.

¹⁴ Adviezen nrs. 38.120 van 06 juli 2006; 38.144 van 07 september 2006; 38.147 van 07 september 2006; 38.150 van 23 november 2006; 40.154 van 10 oktober 2008; 40.181 van 24 oktober 2008; 47.127 van 3 juli 2015.

vredegerecht¹⁵, een ordonnantie van de vrederechter¹⁶, een voorstel tot onmiddellijke inning¹⁷, affiches voor gerechtelijke openbare verkopen afkomstig van een notaris¹⁸. Opgelet: hoewel de affiches van de notarissen van niet gerechtelijke openbare verkopen onder de bestuurstaalwet vallen, gaat het om een administratieve akte van de rechterlijke macht, welke onder 4° ressorteert.¹⁹

De private ondernemingen zijn niet onderworpen aan de bestuurstaalwet, behalve wanneer zij concessiehouder zijn van een openbare dienst²⁰ of door de wet of de openbare machten belast zijn met een opdracht van algemeen belang die de grenzen van een private onderneming te buiten gaat²¹.

Zo is een vennootschap als uitbater van “BOZAR Brasserie”, en dus als concessiehouder van het Paleis voor Schone Kunsten, in voorliggend geval onderworpen aan de Bestuurstaalwet en dient deze in navolging van artikel 41, §1, Bestuurstaalwet in haar betrekkingen met particulieren gebruik te maken van die van de drie talen waarvan de betrokkenen zich hebben bediend.²²

Uit de parlementaire werkzaamheden die hebben geleid tot het ontstaan van de bestuurstaalwet, blijkt dat de vakbonden enkel onderworpen zijn aan de bestuurstaalwet voor zover er een devolutie is van de openbare macht en in de mate van deze devolutie.²³ De Bestuurstaalwet is echter van toepassing op de overlegcomités.²⁴

Overeenkomstig de vaste rechtspraak van de VCT is artikel 1, §1, 2° Bestuurstaalwet enkel van toepassing op de mutualiteitsverenigingen voor zover er devolutie van het openbaar gezag aanwezig is en in de mate van die devolutie.²⁵ Dit zal het geval zijn wanneer zij een opdracht vervullen die valt binnen de werking van de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit.²⁶

¹⁵ Advies nr. 46.120 van 23 januari 2015.

¹⁶ Advies nr. 38.293 van 08 maart 2007.

¹⁷ Adviezen nrs. 40.022/B van 17 april 2008; 38.270 en 38.278 van 23 januari 2009; 42.049 van 30 april 2010.

¹⁸ Adviezen nrs. 35.231 van 15 januari 2004; 36.161 van 20 januari 2005; 37.060 van 29 september 2005; 37.120 van 20 oktober 2005; 35.268 van 20 april 2006; 36.054 van 18 mei 2006 38.079 van 18 mei 2006; 38.175 van 05 oktober 2006; 38.224 van 22 maart 2007; 38.274 van 06 september 2007; 38.277, 39.031, 39.032 van 21 juli 2007; 39.090 van 04 oktober 2007; 39.103 van 06 september 2007; 39.189 van 18 oktober 2007; 39.271 van 21 februari 2008.

¹⁹ Adviezen nrs. 38.228 van 21 juni 2007; 30.034 /15-16-41-43 en 30.072/16-17 van 20 mei 1999; 33.452 van 07 februari 2002; 34.090 van 20 juni 2002; 34.217 van 24 oktober 2002; 35.009 van 27 februari 2003; 35.243 van 29 april 2004; 36.092 van 21 april 2005.

²⁰ Adviezen nrs. 39.065 van 29 november 2007; 41.023 van 08 mei 2009; 36.073 van 07 oktober 2004.

²¹ Adviezen nrs. 35.291 van 07 oktober 2004; 39.021 van 27 juni 2008; 36.146 van 25 november 2004; 32.567 van 19 april 2001; 32.141 van 18/25 mei 2000; 34.038 van 17 oktober 2002; 34.091 van 19 september 2002; 34.100 van 20 juni 2002.

²² Zie ook adviezen nrs. 34.222 van 19 juni 2003, 39.065 van 29 november 2007, 41.023 van 8 mei 2009 en 43.136 van 20 januari 2012.

²³ *Parl. St.*, Kamer, 1961-62, nr. 331/7, 12; *Parl. St.*, Senaat, 1962-63, nr. 304, 9; Adviezen nrs. 38.097 van 10 april 2008; 36.065 van 7 oktober 2004.

²⁴ Adviezen nrs. 25.122 van 10 februari 1994; 47.171 van 18 september 2015.

²⁵ Advies nr. 131 van 26 september 1967.

²⁶ Advies nr. 1043 van 22 juni 1965.

Afdeling 2 Terminologie

De Bestuursstaalwet hanteert een eigen, autonome terminologie.

A) Werkkring

Het bepalen van de werkkring van een openbare dienst is essentieel om de toepasselijke artikelen van de bestuursstaalwet te bepalen. De werkkring zal bepalen of een dienst zal worden gekwalificeerd als een plaatselijke dienst, een gewestelijke dienst, of een centrale- of uitvoeringsdienst.

De werkkring is de feitelijke, geografische reikwijdte van een dienst op basis van zijn omschreven bevoegdheid of effectieve handelingen. Het bepalen van de werkkring vormt also een feitenkwestie.

B) Plaatselijke dienst

Een plaatselijke dienst is een openbare dienst waarvan de werkkring niet meer dan één gemeente bestrijkt.

Zo zijn het gemeentebestuur²⁷, het OCMW²⁸, de kerkfabriek²⁹, het postkantoor³⁰, het station van de NMBS³¹, de gemeentebedrijven³², ... plaatselijke diensten.

C) Gewestelijke dienst

Een gewestelijke dienst is een openbare dienst waarvan de werkkring meer dan één gemeente, maar niet het gehele land bestrijkt.

²⁷ Advies nr. 47.013 van 27 maart 2015.

²⁸ Adviezen nrs. 49.116 van 14 juli 2017; 49.227 van 20 oktober 2017; 49.130 van 20 oktober 2017.

²⁹ Advies nr.. 45.085 van 22 november 2013.

³⁰ Advies nr. 49.081 van 24 mei 2017.

³¹ Adviezen nrs. 35.183 van 13 mei 2004; 37.037 van 16 februari 2006; 38.068 en 38.125 van 7 september 2006; 39.216 van 17 april 2008; 40.057 van 10 oktober 2008.

³² Advies nr. 38.018 van 30 maart 2006.

Zo zijn de intercommunales³³, de gewestelijke kantoren van de belastingen³⁴, de provinciebesturen³⁵, ... gewestelijke diensten.

Een gewestelijke dienst in de zin van de bestuursaalwet mag echter niet verward worden met de diensten van het Vlaamse, Waalse, of Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De bestuursaalwet dateert namelijk van voor de staatshervormingen waarbij deze instellingen werden opgericht.

D) Centrale dienst

Een centrale dienst is een openbare dienst waarvan de werkkring het gehele land bestrijkt, waarvan administratieve leiding uitgaat en die in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is.

Zo zijn alle Federale Overheidsdiensten (FOD's) en Programmatorische Federale Overheidsdiensten (POD's), het Rijksinstituut voor Ziekte –en Invaliditeitsverzekering, ... centrale diensten.

E) Uitvoeringsdienst

Een uitvoeringsdienst is een dienst waarvan de werkkring het gehele land bestrijkt, waarvan geen administratieve leiding uitgaat, en die niet instaat voor de eenheid van rechtspraak. Deze kan binnen of buiten het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd zijn.

Zo zijn het Paleis voor Schone Kunsten, de Koninklijke Bibliotheek van België, het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, ... uitvoeringsdiensten.

F) Binnendienst

Met binnendienst wordt bedoeld de activiteiten van de overheden en van de ambtenaren van de dienst, voor zover zij daarbij niet in de openbaarheid treden of niet in contact komen met overheidspersonen of ambtenaren van andere diensten, met particulieren of met het publiek.

³³ Adviezen nrs. 49.034 van 21 april 2017; 49.078 van 30 juni 2017; 49.277 van 15 december 2017.

³⁴ Adviezen nrs. 47.209 van 22 januari 2016; 49.183 van 20 oktober 2017.

³⁵ Advies nr. 47.243 van 26 februari 2016.

Zo zijn de evaluatie van de ambtenaren³⁶, onderrichtingen aan het personeel³⁷, de agenda en pv van interne vergaderingen, ... handelingen gesteld in binnendienst.

G) De berichten en mededelingen bestemd voor het publiek

Berichten zijn opschriften op de muren van gebouwen en administratieve lokalen om zekere informatie aan de burgers mee te delen. De drager en het soort druk is niet van belang.

Mededelingen echter zijn informatie die, onder welke vorm dan ook, algemeen of ter attentie van een bijzonder publiek verspreid wordt. Zo zijn de publicaties van de diensten, de affiches in openbare gebouwen en langs openbare wegen, huis-aan-huis verspreid drukwerk, aankondigingen via de media (televisie, radio, cinema, theater, ...), de publicaties in dagbladen, weekbladen, de mededelingen verspreid via het internet inclusief de websites, ... mededelingen.

Zo zijn de mondelinge aankondigingen in de NMBS-stations³⁸, de straatnaamborden³⁹, de geografische kaarten⁴⁰, ... berichten en mededelingen aan het publiek.

H) De formulieren bestemd voor het publiek

De voorbereidende werkzaamheden van de Bestuursstaalwet definiëren de formulieren als "onvolledige gedrukte of gestencilde teksten die door het publiek zelf moeten worden aangevuld".⁴¹

Een formulier kan worden geherkwalificeerd als een betrekking met een particulier wanneer het voorgedrukte document geïndividualiseerd wordt door de aanduiding van de naam en het adres van de betreffende particulier.

I) De akten

Onder akte dient te worden verstaan een geschrift waarin een handeling wordt vastgesteld en dat als bewijs dient van die handeling. Het betreft derhalve alle documenten die een juridische handeling moeten vaststellen.

³⁶ Advies 46.012 van 24 januari 2014.

³⁷ Advies nr. 49.075 van 30 juni 2017.

³⁸ Advies nr. 49.247 van 20 oktober 2017.

³⁹ Advies nr. 47.234 van 15 april 2016.

⁴⁰ Advies nr. 32.244 van 20 juni 2002.

⁴¹ Parl. St., Kamer, '61-'62, nr. 331/27, 26.

Zo zijn een levensbewijs bestemd voor de buitenlandse overheidsdiensten⁴², de geboorteakten⁴³, de beslissing tot weigering van erkenning van de hoedanigheid van vluchteling⁴⁴, een aanslagbiljet⁴⁵, de huwelijksakte⁴⁶, een beslissing tot een administratieve geldboete⁴⁷, ... akten.

Het uittreksel uit de geboorteakte is echter geen akte, maar wel een getuigschrift.

J) De getuigschriften

Getuigschriften zijn de schriftelijke bewijzen uitgaande van de overheid en welke verklaren dat iets waar en echt is. Zo zijn de door de bevolkingsdiensten uitgereikte documenten, de uittreksels uit de bevolkingsregisters, de uittreksels van de akten van de burgerlijke stand, de identiteitskaarten, de paspoorten, de trouwboekjes, het kentekenbewijs⁴⁸, de vervoerbewijzen⁴⁹, een toegangsticket van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika⁵⁰, een uittreksel uit het strafregister⁵¹, ... getuigschriften.

K) De machtigingen en vergunningen

Machtigingen en vergunningen zijn officiële documenten die uitgaan van een overheid en die een welbepaalde toestemming verlenen voor een welbepaalde activiteit, zoals de jacht- of visvergunning, de stedenbouwkundige vergunningen⁵², een werkvergunning⁵³, ...

L) De verklaringen

Verklaringen zijn officiële documenten ten behoeve van particulieren die uitgaan van de overheid. Of een document onder de noemer 'verklaring' ressorteert, is een feitenkwestie gezien de brede definitie. Een 'verklaring' kan aldus negatief gedefinieerd worden als een officieel

⁴² Advies nr. 31.306 van 17 februari 2000.

⁴³ Adviezen nrs. 38.187 van 5 oktober 2006, 36.096 van 17 maart 2005.

⁴⁴ Advies nr. 27.091 van 12 januari 1995.

⁴⁵ Adviezen nrs. 43.006 van 10 juni 2011, 32.417 van 28 september 2000.

⁴⁶ Advies nr. 32.235 van 28 september 2000.

⁴⁷ Advies nr. 49.114 van 6 juli 2017.

⁴⁸ Advies nr. 43.133 van 24 februari 2012.

⁴⁹ Advies nr. 44.036 van 8 juni 2012.

⁵⁰ Advies nr. 37.216 van 2 februari 2006.

⁵¹ Advies nr. 50.256 van 21 september 2018.

⁵² Advies nr. 41.039 van 29 november 2009.

⁵³ Advies nr. 26.154 van 6 april 1995.

document voor zover deze niet onder de definitie van getuigschriften, machtigingen of vergunningen ressorteert.

Zo zijn een onderhoudsattest vloeibare brandstoffen⁵⁴, een Europese kaart ziekteverzekering⁵⁵, een gezinssamenstelling⁵⁶, ... verklaringen.

M) Betrekkingen met particulieren

Betrekkingen met particulieren is een residuair begrip ten aanzien van alle andere contacten waarin door de wet voorzien wordt (berichten en mededelingen aan het publiek, formulieren, akten, ...). Het duidt op een geïndividualiseerd contact tussen de administratieve overheid en de burger.

De betrekkingen met de particulieren kunnen mondeling (telefoongesprek) of schriftelijk (briefwisseling) zijn, en beogen onder andere de briefhoofden, de omslagen, de telefoonlijsten, de postkaarten, het sturen van een aanslagbiljet, en een afwezigheidsbericht.

Afdeling 3 Het taalgebruik in de plaatselijke diensten

Het hoofdstuk over het gebruik der talen in de plaatselijke diensten is in de bestuurstaalwet opgesplitst in vier afdelingen. De eerste afdeling met algemene bepalingen telt één artikel waarin de definitie van een plaatselijke dienst wordt bepaald, namelijk een dienst waarvan de werkring niet meer dan één gemeente bestrijkt. De andere drie afdelingen zijn opgesplitst in (A) een afdeling over het Nederlandse, Franse, en Duitse taalgebied (inclusief de taalgrensgemeenten, Weismes en Malmedy); (B) een afdeling over het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad; en (C) een afdeling over de randgemeenten.

A) Het Nederlandse, Franse, en Duitse taalgebied

De bepalingen inzake het Nederlandse, Franse, en Duitse taalgebied handelen ook over de taalgrensgemeenten, Weismes en Malmedy. Voor zover bij deze laatste twee dus niet expliciet in een afwijkende regeling wordt voorzien, ressorteren zij onder de bepalingen van hun respectievelijk taalgebied.

⁵⁴ Advies nr. 42.172 van 17 december 2010.

⁵⁵ Advies nr. 38.252 van 15 februari 2007.

⁵⁶ Advies nr. 38.265 van 11 oktober 2007.

1. In binnendienst

De plaatselijke diensten gebruiken in de binnendienst uitsluitend de taal van hun gebied (art. 10, eerste lid Bestuurstaalwet). De plaatselijke diensten in het Nederlandse taalgebied gebruiken dus enkel het Nederlands in hun binnendienst, die in het Franse taalgebied enkel het Frans, en die in het Duitse taalgebied enkel het Duits.

Voorbeelden van binnendiensten bij plaatselijke diensten zijn de notulen van de vergaderingen van de gemeenteraad en het college van burgemeester en schepenen, de verslagen van gemeentelijke adviesraden, werkgroepen,...

2. Betrekkingen met andere diensten

De plaatselijke diensten gebruiken uitsluitend de taal van hun gebied in hun betrekkingen met de diensten waaronder zij ressorteren, met de andere diensten uit hetzelfde taalgebied, en met de diensten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

De plaatselijke diensten in Nederlandse taalgebied gebruiken dus enkel het Nederlands in hun betrekkingen met andere diensten, die in het Franse taalgebied enkel het Frans, en die in het Duitse taalgebied enkel het Duits (art. 10, eerste lid Bestuurstaalwet).

Een plaatselijke dienst gevestigd in het Duitse taalgebied mag in zijn communicatie met diensten waaronder hij ressorteert en met die uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad wel een vertaling toevoegen (art. 10, tweede lid Bestuurstaalwet).

Plaatselijke diensten uit het Nederlandse taalgebied zijn verplicht om het Nederlands te gebruiken in hun betrekkingen met diensten uit de zes randgemeenten (art. 10, derde lid Bestuurstaalwet).

Het taalgebruik wordt niet geregeld voor de betrekkingen met andere diensten die niet vermeld zijn, zoals een dienst uit een ander taalgebied of een buitenlandse overheid. Het staat de plaatselijke diensten dan vrij om eender welke taal te gebruiken, zonder dat dit een verplichting is.

3. Berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het publiek

De plaatselijke diensten die gevestigd zijn in het Nederlandse of het Franse taalgebied gebruiken uitsluitend de taal van hun gebied voor de berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het publiek (art. 11, § 1, eerste lid Bestuurstaalwet).

De gemeenten Weismes en Malmedy kunnen hun bescheiden in het Frans en het Duits opstellen indien de gemeenteraad dit beslist (art. 11, § 1, tweede lid Bestuurstaalwet). Tot nog toe heeft geen enkele gemeente van deze bepaling gebruik gemaakt.

In de gemeenten van het Duitse taalgebied worden de berichten, mededelingen en formulieren in zowel het Duits als het Frans gesteld (art. 11, § 2, eerste lid Bestuurstaalwet).

In de taalgrensgemeenten worden de berichten, mededelingen en formulieren in zowel het Nederlands als het Frans gesteld, met voorrang aan de taal van het gebied (art. 11, § 2, tweede lid Bestuurstaalwet). Teneinde voormelde voorrang tot uiting te brengen bestaat de adviespraktijk van de VCT erin om in het Nederlandse taalgebied de Nederlandse tekst aan de Franse tekst te laten voorafgaan, hetzij van links naar rechts, hetzij van boven naar onder (en *vice versa* voor de taalgrensgemeenten in het Franse taalgebied).⁵⁷

Uitzondering voor toeristische centra

De gemeenten die erkend zijn als een toeristisch centrum, mogen de berichten en mededelingen voor toeristen ook in andere talen opstellen indien de gemeenteraad dit heeft beslist (art. 11, § 3 Bestuurstaalwet). Aan deze mogelijkheid van artikel 11, § 3 Bestuurstaalwet heeft de wetgever een dubbele vormvoorwaarde verbonden: de gemeenteraad moet enerzijds een beslissing nemen dat de berichten die bestemd zijn voor de toeristen, tenminste in drie talen (de drie landstalen Nederlands, Frans en Duits), met voorrang voor de streektaal, worden gesteld, anderzijds moet de inhoud van de beslissing binnen de acht dagen aan de VCT worden meegedeeld.

De gemeente die tot bovenvermelde beslissing overgaat, dient reeds te beschikken over een erkenning als toeristisch centrum. Deze erkenning kan worden verleend door de daartoe bevoegde overheden (bv.: FOD Economie, Toerisme Vlaanderen,...). Het komt niet aan de VCT toe een gemeente als toeristisch centrum te erkennen. Zij gaat bij ontvangst van de beraadslaging van de gemeente na of deze wel aantoonde dat zij als toeristisch centrum is erkend en derhalve toepassing kan maken van artikel 11, § 3 Bestuurstaalwet.

4. Betrekkingen met particulieren

De plaatselijke diensten die gevestigd zijn in het Nederlandse, Franse, of Duitse taalgebied gebruiken uitsluitend de taal van hun gebied voor hun betrekkingen met particulieren (art. 12,

⁵⁷ Advies nr. 45.134 van 27 juni 2014.

eerste lid Bestuursaalwet). Er is echter de mogelijkheid om een particulier van een ander taalgebied te antwoorden in de taal die hij gebruikt, dit wordt ook wel het ‘hoffelijkheidsprincipe’ genoemd.

De plaatselijke diensten uit de gemeenten Weismes, Malmedy en het Duitse taalgebied gebruiken echter het Frans of het Duits als een particulier zich tot hen wendt in een van die twee talen (art. 12, tweede lid Bestuursaalwet).

De plaatselijke diensten van de taalgrensgemeenten gebruiken het Nederlands of het Frans als een particulier zich tot hen wendt in een van die twee talen (art. 12, derde lid Bestuursaalwet).

Uitzondering voor het taalgebruik van particulieren met de plaatselijke diensten in het homogeen Nederlandse taalgebied

Op basis van het decreet 30 juni 1981 zijn de particulieren, bedrijven inbegrepen, verplicht om het Nederlands te gebruiken in hun betrekkingen met de plaatselijke diensten in het homogeen Nederlandse taalgebied.

De sancties en het toezicht van hoofdstukken VII en VIII Bestuursaalwet zijn van toepassing op deze regeling.

5. Akten

De plaatselijke diensten uit het Nederlandse en Franse taalgebied stellen de akten die particulieren betreffen in de taal van het gebied (art. 13, § 1 Bestuursaalwet).

Iedere belanghebbende, die er de noodzaak van aantoonde kan kosteloos een gewaarmerkte vertaling met waarde van uitgifte of gelijkkluidend afschrift in het Nederlands, Frans, of Duits laten uitreiken door de provinciegouverneur (of de gouverneur van de provincie Luik voor een Duitse vertaling) (art. 13, § 1, tweede lid Bestuursaalwet). De particulier kan geen vertaling vragen omdat hij de taal van zijn woonplaats niet begrijpt. Hij kan ze niet voor zichzelf aanvragen, maar wel voor derde personen die geacht zijn de taal van de akte niet te kennen. Met ‘derde personen’ worden andere overheden die om een akte vragen, bedoeld. Het betreft hier niet particulieren als derde personen. Er dient dus een plausibel motief te zijn. De verplichting die aan de gouverneur van een eentalig gebied wordt opgelegd om een gratis vertaling af te leveren werkt niet in beide richtingen. In het eentalig Nederlands gebied dient er vertaald te worden van het Frans naar het Nederlands, en in het Franse taalgebied dient er van het Nederlands naar het Frans vertaald te worden.⁵⁸

Iedere belanghebbende uit de gemeenten Weismes, Malmedy en de taalgrensgemeenten kan, zonder bijkomende kosten en zonder verantwoording van zijn vraag, bij de dienst die zijn akte heeft opgemaakt een gewaarmerkte vertaling met waarde van uitgifte of gelijkkluidend afschrift verkrijgen. Voor de dienst uit de gemeenten Weismes en Malmedy kan dit in het Duits, voor de

⁵⁸ Advies nr. 39.175 van 13 maart 2008.

taalgrensgemeente in het Nederlands of het Frans, naar gelang de gemeente (art. 13, § 1, derde lid Bestuurstaalwet).

De plaatselijke diensten uit het Duitse taalgebied stellen de akten die particulieren betreffen in het Duits (art. 13, § 2, eerste lid Bestuurstaalwet). Iedere belanghebbende kan zonder bijkomende kosten en zonder verantwoording van zijn vraag, bij de dienst die zijn akte heeft opgemaakt, een gewaarmerkte vertaling met waarde van uitgifte of gelijkkluidend afschrift in het Frans verkrijgen (art. 13, § 2, tweede lid Bestuurstaalwet).

Ieder gemeentebestuur stelt de akten van de burgerlijke stand op in de taal van zijn gebied (art. 13, § 3, eerste lid, Bestuurstaalwet). Wanneer in een andere taal dan die van de akte moet worden overgeschreven:

1° vraagt het gemeentebestuur, dat de akte van een gemeente zonder speciale regeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied ontvangt, de vertaling daarvan aan de gouverneur van zijn provincie of aan de gouverneur van de provincie Luik, naar gelang het geval;

2° voegt het gemeentebestuur van de gemeenten Weismes, Malmedy, een gemeente uit het Duitse taalgebied, een gemeente uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad of een randgemeente, dat de akte verzendt, er zelf de vertaling bij, tenzij het gemeentebestuur dat de akte ontvangt, wettelijk bevoegd is om die vertaling te maken. Voor de Duitse vertaling van akten uitgaande van een gemeente van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad of van een randgemeente en voor de Nederlandse vertaling van akten uit het Duitse taalgebied, wendt het gemeentebestuur dat de akte ontvangt zich tot de gouverneur van de provincie Luik. Voor de Nederlandse vertaling van de akte uitgaande van de gemeenten Weismes en Malmedy wendt de gemeente die ze ontvangt, bijaldien zij zelf aan geen speciale regeling onderworpen is, zich tot de gouverneur van haar provincie (artikel 13, § 3, tweede lid Bestuurstaalwet).

6. Getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen

De plaatselijke diensten uit het Nederlandse en Franse taalgebied stellen de aan particulieren uit te reiken getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen in de taal van het gebied (art. 14, § 1, eerste lid Bestuurstaalwet). Iedere belanghebbende kan een vertaling aanvragen onder dezelfde voorwaarden van art. 13, § 1 Bestuurstaalwet.

De plaatselijke diensten uit de gemeenten Weismes en Malmedy stellen de aan particulieren uit te reiken getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen in het Frans of het Duits naargelang de wens van de belanghebbende (art. 14, § 2 Bestuurstaalwet).

De plaatselijke diensten uit de taalgrensgemeenten stellen de aan particulieren uit te reiken getuigschriften in het Nederlands of het Frans naargelang de wens van de belanghebbende (art. 14, § 2 Bestuurstaalwet). De verklaringen, machtigingen, en vergunningen ressorteerden onder deze bepaling maar dit werd in 1970 vernietigd door de Raad van State. Dit betekent dat de regeling van art. 14, § 1 Bestuurstaalwet van toepassing is waardoor de plaatselijke diensten uit

de taalgrensgemeenten alle verklaringen, machtigingen, en vergunningen in de taal van hun gebied opstellen.

De plaatselijke diensten uit het Duitse taalgebied stellen de aan particulieren uit te reiken getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen in het Duits of het Frans naargelang de wens van de belanghebbende (art. 14, § 3 Bestuurstaalwet).

B) Het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad

1. In binnendienst en betrekkingen met andere diensten

De plaatselijke diensten van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gebruiken in hun binnendiensten, in hun betrekkingen met de diensten waaronder zij ressorteren, en in hun betrekkingen met andere diensten van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad het Nederlands of het Frans. Artikel 17 Bestuurstaalwet stipuleert de criteria om te bepalen of het Nederlands of het Frans moet worden gebruikt:

A. Indien de zaak gelokaliseerd of lokaliseerbaar is:

1° uitsluitend in het Nederlandse of Franse taalgebied: de taal van dat gebied;

2° tegelijk in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en in het Nederlandse of Franse taalgebied: de taal van dat gebied;

3° tegelijk in het Nederlandse en in het Franse taalgebied: de taal van het gebied waar de zaak haar oorsprong vindt;

4° tegelijk in het Nederlandse en in het Franse taalgebied en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad: wanneer zij haar oorsprong vindt in één van de eerste twee gebieden: de taal van dat gebied;

5° tegelijk in het Nederlandse en in het Franse taalgebied en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad: wanneer zij in dit laatste haar oorsprong vindt: de taal bedoeld onder B (zie verder) (niet gelokaliseerde of niet lokaliseerbare zaken);

6° uitsluitend in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad: de taal bedoeld onder B.

Zo zijn alle administratieve activiteiten die een onroerend goed betreffen, de aanleg van een weg, ... gelokaliseerde of lokaliseerbare zaken.

B. Indien de zaak noch gelokaliseerd noch lokaliseerbaar is:

1° indien het een personeelslid betreft: de taal waarin hij zijn toelatingsexamen aflegde of, bij gebrek aan een dergelijk examen, de taal van de groep waartoe betrokkene behoort op grond van zijn hoofdtaal;

2° indien de zaak werd ingediend door een particulier: de door deze gebruikte taal;

3° in alle andere gevallen: de taal waarin het personeelslid aan wie de zaak werd toevertrouwd, zijn toelatingsexamen aflegde. Indien het personeelslid geen toelatingsexamen aflegde, gebruikt hij zijn hoofdtaal.

Zo zijn disciplinaire procedures ten laste van een personeelslid, brief of dienstnota persoonlijk gestuurd aan een personeelslid, ... niet-gelokaliseerde, niet-lokaliseerbare zaken.

Alle andere documenten die bestemd zijn en belang hebben voor het personeel dienen in zowel het Nederlands als het Frans gesteld te zijn, voor zover deze niet onder de bepalingen van A of B ressorteren.

Zo zijn de verslagen van de vakbondsafgevaardigden, verslagen van de dienst preventie en bescherming, nota's in verband met de uitvoering van het werk, documenten betreffende de vergadering van comités, de technische en administratieve nota's, ... documenten bestemd voor het personeel die in de twee talen moeten worden opgesteld.⁵⁹

2. Berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het publiek

De plaatselijke diensten van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad stellen de berichten, mededelingen, en formulieren bestemd voor het publiek in het Nederlands en het Frans (art. 18, eerste lid Bestuurstaalwet). De bekendmakingen die betrekking hebben op de burgerlijke stand worden echter uitsluitend gedaan in de taal van de akte waarmee zij in verband staan (art. 18, tweede lid Bestuurstaalwet).

Binnen het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad moeten het Nederlands en het Frans op strikte voet van gelijkheid worden behandeld. De woorden "in het Nederlands en in het Frans" dienen zo te worden geïnterpreteerd dat alle teksten in hun geheel en gelijktijdig in het betrokken document dienen te worden opgenomen, en dit op voet van strikte gelijkheid (inhoud en lettertype).⁶⁰

⁵⁹ Adviezen nrs. 49.227 van 20 oktober 2017; 36.113 van 9 juni 2005.

⁶⁰ Adviezen nrs. 48.254, 48.256 en 49.012-49.013 van 27 januari 2017.

3. Betrekkingen met particulieren

De plaatselijke diensten van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gebruiken in hun betrekkingen met particulieren de door deze gebruikte taal, voor zover die taal het Nederlands of het Frans is (art. 19, eerste lid Bestuurstaalwet). Er wordt echter aan een privaat bedrijf, dat in een gemeente zonder speciale taalregeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied gevestigd is, in de taal van de gemeente geantwoord (art. 19, tweede lid Bestuurstaalwet).

4. Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen.

De plaatselijke diensten van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad stellen de akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen in het Nederlands of het Frans, naargelang de wens van de belanghebbende (art. 20, § 1 Bestuurstaalwet).

De gemeentebesturen van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad schrijven de in het Nederlands of het Frans gestelde akten van de burgerlijke stand over in de oorspronkelijke taal. Van iedere in het Duits gestelde over te schrijven akte vragen zij aan de gouverneur van de provincie Luik een gewaarmerkte vertaling met waarde van uitgifte of van gelijkkluidend afschrift, voor zover zij er geen hebben ontvangen van het bestuur dat de akte heeft verzonden. De vertaling wordt gesteld in het Nederlands of in het Frans naar gelang van de wens van de belanghebbende of, bij ontstentenis daarvan, naar gelang van de omstandigheden (art. 20, § 2, eerste lid Bestuurstaalwet).

Zo nodig voegen dezelfde besturen een vertaling bij elke akte die buiten het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad moet overgeschreven worden, behalve wanneer die in het Duits moet geschieden. In dit geval maakt het bestuur dat de akte ontvangt zelf de vertaling; van de Nederlandse akten echter die in een gemeente uit het Duitse taalgebied moeten worden overgeschreven, vraagt het bestuur dat ze ontvangt, de vertaling aan de gouverneur van de provincie Luik (art. 20, § 2, tweede lid Bestuurstaalwet).

5. Uitzondering voor de monoculturele instellingen

In afwijking van de bovenstaande bepalingen betreffende het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad zijn de monoculturele instellingen, die enkel culturele activiteiten van één taalgroep betreffen, onderworpen aan de regeling die geldt voor het overeenkomstig taalgebied (art. 22 Bestuurstaalwet).

Zo zijn een Nederlandstalige bibliotheek in Sint-Gillis⁶¹, de sportdienst van de Vlaamse Gemeenschapscommissie⁶², Le Botanique⁶³, ... monoculturele instellingen.

C) De randgemeenten

1. In binnendienst en betrekkingen met andere diensten

De plaatselijke diensten uit de randgemeenten gebruiken uitsluitend het Nederlands in hun binnendiensten, in hun betrekkingen met de diensten waaronder zij ressorteren, met de diensten uit het Nederlandse taalgebied, en met de diensten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad (art. 23 Bestuursstaalwet).

2. Berichten, mededelingen, en formulieren bestemd voor het publiek

De plaatselijke diensten uit de randgemeenten stellen de berichten, mededelingen, en formulieren die voor het publiek bestemd zijn in het Nederlands en het Frans (art. 24, eerste lid Bestuursstaalwet). De bekendmakingen die betrekking hebben op de burgerlijke stand worden echter uitsluitend gedaan in de taal van de akte waarmee zij in verband staan (art. 24, tweede lid Bestuursstaalwet).

In de randgemeenten geldt het principe van de voorrang van de taal van het gebied, het Nederlands. Hoewel de berichten en de mededelingen aan het publiek in zowel het Nederlands als het Frans dienen gesteld te worden, mogen deze niet op gelijke voet behandeld worden. In de adviespraktijk van de VCT komt deze voorrang tot uiting door de Nederlandse tekst aan de Franse te laten voorafgaan, hetzij van boven naar onder, hetzij van links naar rechts.⁶⁴

3. Betrekkingen met particulieren

De plaatselijke diensten uit de randgemeenten gebruiken in hun betrekkingen met particulieren de door deze gebruikte taal, voor zover die taal het Nederlands of het Frans is (art. 25, eerste lid Bestuursstaalwet). Deze laatste bepaling geldt enkel voor zover het de communicatie met een inwoner van de gemeente zelf betreft. Zo zal een inwoner van Kraainem, die communiceert met

⁶¹ Advies nr. 44.109 van 22 maart 2013.

⁶² Advies nr. 39.162 van 4 oktober 2007.

⁶³ Advies nr. 33.200 van 18 oktober 2001.

⁶⁴ Adviezen nrs. 49.101 van 20 oktober 2017; 45.134 van 27 juni 2014; 45.044 van 7 juni 2013.

een plaatselijke dienst van de gemeente Linkebeek, geen recht hebben om in het Frans te woord worden gestaan terwijl een inwoner van Linkebeek zelf daar wel recht op heeft.

Er wordt echter aan een privaat bedrijf, dat in een gemeente zonder speciale taalregeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied gevestigd is, in de taal van de gemeente geantwoord (art. 25, tweede lid Bestuursstaalwet).

4. Akten

In de plaatselijke diensten van de randgemeenten wordt voor de akten een onderscheid gemaakt tussen de regeling voor enerzijds de gemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, en Wemmel; en anderzijds voor de gemeenten Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem.

In de gemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, en Wemmel worden de akten in het Nederlands of in het Frans gesteld naargelang de wens van de belanghebbende (art. 28, eerste lid Bestuursstaalwet). De in het Nederlands of het Frans gestelde akten van de burgerlijke stand worden in hun oorspronkelijke taal overgeschreven (art. 28, tweede lid Bestuursstaalwet).

In de gemeenten Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem worden de akten in het Nederlands gesteld. Iedere belanghebbende kan zonder bijkomende kosten en zonder verantwoording van zijn vraag, bij de dienst die zijn akte heeft opgemaakt een gewaarmerkte vertaling met waarde van uitgifte of gelijkluidend afschrift verkrijgen (art. 30, eerste lid Bestuursstaalwet). De akten van de burgerlijke stand worden in het Nederlands overgeschreven (art. 30, tweede lid Bestuursstaalwet).

5. Getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen

De plaatselijke diensten van de randgemeenten stellen de akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen in het Nederlands of het Frans, naargelang de wens van de belanghebbende (art. 26 Bestuursstaalwet).

Afdeling 4 Het taalgebruik in de gewestelijke diensten

A) De gewestelijke diensten waarvan de werkring uitsluitend gemeenten zonder speciale regeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel in dat gebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is

Voorbeelden van voormelde gewestelijke diensten zijn: de provincie Antwerpen⁶⁵, een kantoor van de Federatie van Socialistische Mutualiteiten Brabant⁶⁶, het ontvangkantoor Directe Belastingen Asse⁶⁷, ...

1. In binnendienst en betrekkingen met andere diensten

De voormelde gewestelijke diensten gebruiken uitsluitend de taal van het gebied waar hun zetel gevestigd is in hun binnendiensten, in hun betrekkingen met de diensten waaronder zij ressorteren, in hun betrekkingen met de andere diensten uit hetzelfde taalgebied, en in hun betrekkingen met de diensten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad (art. 33, § 1, eerste lid Bestuurstaalwet).

2. Berichten, mededelingen, en formulieren bestemd voor het publiek

De voormelde gewestelijke diensten stellen de berichten, mededelingen, en formulieren die bestemd zijn voor het publiek in de taal van hun gebied (art. 33, § 1, tweede lid Bestuurstaalwet).

3. Betrekkingen met particulieren

De voormelde gewestelijke diensten gebruiken uitsluitend de taal van hun gebied in hun betrekkingen met particulieren, onverminderd de mogelijkheid om in de briefwisseling met particulieren uit een ander taalgebied de taal te gebruiken die die particulier heeft gebruikt (art. 33, § 1, derde lid Bestuurstaalwet).

⁶⁵ Advies nr. 47.243 van 26 februari 2016.

⁶⁶ Advies nr. 49.235 van 20 oktober 2017.

⁶⁷ Advies nr. 47.032 van 16 oktober 2015.

Uitzondering voor het taalgebruik van particulieren met de gewestelijke diensten waarvan de werkring zich beperkt tot het homogeen Nederlandse taalgebied

Op basis van het decreet 30 juni 1981 zijn de particulieren, bedrijven inbegrepen, verplicht om het Nederlands te gebruiken in hun betrekkingen met de gewestelijke diensten waarvan de werkring zich beperkt tot het homogeen Nederlandse taalgebied.

De sancties en het toezicht van hoofdstukken VII en VIII Bestuursaalwet zijn van toepassing op deze regeling.

4. Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen

De voormelde gewestelijke diensten stellen de akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen in de taal van hun gebied (art. 33, § 1, vierde lid Bestuursaalwet). Iedere belanghebbende kan een vertaling aanvragen onder dezelfde voorwaarden van artikel 13, § 1 Bestuursaalwet.

B) De gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten met een speciale taalregeling of met verschillende regelingen uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel gevestigd is in hetzelfde gebied;

Voorbeelden van voormelde gewestelijke diensten zijn: Eandis⁶⁸, de intercommunale Haviland⁶⁹, ...

alsook de gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten uit het Duitse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel in dat gebied gevestigd is

Voorbeelden van voormelde gewestelijke diensten zijn: het Toeristisch Agentschap van de Oostkantons⁷⁰, de politiezone Weser-Göhl⁷¹, ...

⁶⁸ Advies nr. 49.011 van 24 mei 2017.

⁶⁹ Advies nr. 47.114 van 30 oktober 2015.

⁷⁰ Advies nr. 48.304 van 17 februari 2017.

⁷¹ Advies nr. 48.305 van 10 maart 2017.

1. In binnendienst en betrekkingen met andere diensten

De voormelde gewestelijke diensten gebruiken uitsluitend de taal van het gebied waar zij gevestigd zijn in hun binnendiensten, in hun betrekkingen met de diensten waaronder zij ressorteren, in hun betrekkingen met de andere diensten uit hetzelfde taalgebied, en in hun betrekkingen met de diensten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. In hun betrekkingen met de plaatselijke diensten uit hun ambtsgebied gebruiken ze de binnendiensttaal van deze plaatselijke diensten (art. 34, § 1, tweede lid Bestuurstaalwet).

2. Berichten, mededelingen, en formulieren bestemd voor het publiek

De voormelde gewestelijke diensten stellen de berichten, mededelingen, en formulieren in de taal of talen die ter zake opgelegd zijn aan de plaatselijke diensten van de gemeenten waar de zetel gevestigd is (art. 34, § 1, derde lid Bestuurstaalwet). Een gewestelijke dienst die gevestigd is een gemeente zonder speciale taalregeling maar gemeenten met een speciale regeling in haar werkring heeft, stelt de formulieren die rechtstreeks aan het publiek worden gegeven volgens de regels van die gemeenten. Indien de berichten, mededelingen, en formulieren aan het publiek worden verstrekt door bemiddeling van een plaatselijke dienst worden zij gesteld volgens de regels die op die plaatselijke dienst van toepassing is.

3. Betrekkingen met particulieren

De voormelde gewestelijke diensten gebruiken in hun betrekkingen met particulieren de taal die is opgelegd aan de plaatselijke diensten van de woonplaats van de particulier, (art. 34, § 1, eerste lid Bestuurstaalwet). Deze laatste bepaling geldt enkel voor zover die woonplaats deel uitmaakt van de werkring van de gewestelijke dienst. Zo zal een inwoner van Luik, die communiceert met een gewestelijke dienst met als werkring heel Vlaams-Brabant, geen recht hebben om in het Frans te woord worden gestaan terwijl een inwoner van Linkebeek daar wel recht op heeft. Zo zal ook een gewestelijke dienst die communiceert met een particulier die in Ierland woont uiteraard niet verplicht worden om het Engels te gebruiken.⁷²

4. Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen

De voormelde gewestelijke diensten stellen de akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen in de taal die de plaatselijke diensten van de woonplaats van de aanvrager moeten gebruiken (art. 34, § 1, tweede lid Bestuurstaalwet). Wanneer die regeling de

⁷² Advies nr. 50.167 van 29 juni 2018.

aanvrager geen keuze laat, kan hij een vertaling aanvragen onder dezelfde voorwaarden van artikel 13, § 1 Bestuurstaalwet.

C) De gewestelijke diensten met zetel in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad waarvan de werkring gemeenten uit het Nederlandse en het Franse taalgebied bestrijkt

De gemeente waarin de zetel van een voormelde gewestelijke dienst gelegen is, wordt beschouwd als deel van het ambtsgebied van de gewestelijke dienst. De voormelde gewestelijke diensten ressorteren dan onder dezelfde regeling als de plaatselijke diensten van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad (art. 34, § 2 Bestuurstaalwet).

D) De gewestelijke diensten waarvan de werkring uitsluitend gemeenten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad bestrijkt; alsook de gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten uit Brussel-Hoofdstad en uit het Nederlandse taalgebied of het Franse taalgebied of beide taalgebieden bestrijkt

Voorbeelden van voormelde gewestelijke diensten zijn: de intercommunale VOO⁷³, de intercommunale Hydrobru⁷⁴, het autokeuringsstation van Schaarbeek⁷⁵, ...

De voormelde gewestelijke diensten ressorteren onder dezelfde regeling als de plaatselijke diensten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad (art. 35, § 1 Bestuurstaalwet).

E) De gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten uit de vier taalgebieden van het land bestrijkt

Voorbeeld van een voormelde gewestelijke dienst is het postsorteercentrum Brussel-X (althans gedeeltelijk).⁷⁶

De voormelde gewestelijke diensten ressorteren onder dezelfde regeling als de uitvoeringsdiensten, waarvan de werkring het ganse land bestrijkt (art. 35, § 2 Bestuurstaalwet).

⁷³ Advies nr. 49.277 van 15 december 2017.

⁷⁴ Advies nr. 49.078 van 30 juni 2017.

⁷⁵ Advies nr. 48.231 van 27 januari 2017.

⁷⁶ Advies nr. 49.147 van 22 september 2017.

F) De gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten uit verschillende taalgebieden, behalve het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, bestrijkt en waarvan de zetel niet gevestigd is in de gemeenten Weismes, Malmedy of het Duitse taalgebied

Voorbeelden van voormelde gewestelijke diensten zijn: de Algemene Administratie der Douane en Accijnzen van Luik⁷⁷, een RVA-kantoor in Verviers⁷⁸, ...

1. In binnendienst en betrekkingen met andere diensten

De voormelde gewestelijke diensten gebruiken in hun binnendiensten en in hun betrekkingen met de diensten waaronder zij ressorteren het Nederlands of het Frans naargelang volgend onderscheid (art. 36, § 1 Bestuurstaalwet):

1° voor de zaken die in het Nederlandse of het Franse taalgebied gelokaliseerd of lokaliseerbaar zijn, gebruiken zij de taal van dat gebied;

2° voor akten betreffende een ambtenaar van de dienst gebruiken zij de taal waarin deze zijn toelatingsexamen heeft afgelegd, of bij gebrek aan dergelijk examen de taal van de groep waartoe hij behoort wegens de taal waarin hij zijn onderwijs heeft genoten op basis van zijn diploma of getuigschrift;

3° voor alle andere zaken gebruiken zij de taal van het gebied waar de zetel van de dienst gevestigd is.

In hun betrekkingen met de plaatselijke diensten uit hun ambtsgebied gebruiken zij de taal van het gebied waar de plaatselijke dienst gevestigd is.

2. Berichten, mededelingen, formulieren, betrekkingen met particulieren, akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen

De voormelde gewestelijke diensten zijn voor al deze categorieën onderworpen aan art. 34, § 1 Bestuurstaalwet. Zie hierboven punt B van deze afdeling.

⁷⁷ Advies nr. 48.178 van 7 oktober 2016.

⁷⁸ Advies nr. 47.188 van 30 oktober 2015.

G) Gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten van verschillende taalgebieden, behalve het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, bestrijkt en waarvan de zetel gevestigd is in de gemeenten Weismes, Malmedy of in het Duitse taalgebied

De taalregeling voor voormelde gewestelijke diensten kan, indien daar aanleiding toe bestaat, door de Koning worden bepaald aan de hand van de principes van artikel 36, § 1 Bestuursaalwet (art. 36, § 2 Bestuursaalwet). De Koning heeft hier tot op heden nog geen gebruik van gemaakt.⁷⁹ Artikel 34, § 1 Bestuursaalwet is aldus van toepassing op de voormelde diensten. Zie hierboven punt B van deze afdeling.

H) Betrekkingen met de plaatselijke diensten uit de randgemeenten vanwege de gewestelijke diensten waaronder zij ressorteren, alsook vanwege de gewestelijke diensten gevestigd in het Nederlandse taalgebied

De gewestelijke diensten waaronder de plaatselijke diensten uit de randgemeenten ressorteren, alsook de gewestelijke diensten die in het Nederlandse taalgebied gevestigd zijn, gebruiken in hun betrekkingen met de plaatselijke diensten uit de randgemeenten het Nederlands (art. 37 Bestuursaalwet).

Afdeling 5 Het taalgebruik in de diensten waarvan de werkring het ganse land bestrijkt

A) De centrale diensten

1. In binnendienst

De centrale diensten gebruiken in hun binnendiensten, en in hun betrekkingen met de gewestelijke en plaatselijke diensten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad het Nederlands of het Frans, volgens dezelfde regeling als voor de plaatselijke diensten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad zoals vervat in artikel 17, § 1 Bestuursaalwet (art. 39, § 1 Bestuursaalwet). Het is de taalrol die bepalend is voor de zaken vermeld onder A, 5° en 6°, en B, 1° en 3° van datzelfde artikel 17, § 1 Bestuursaalwet.

De centrale diensten gebruiken in hun betrekkingen met de plaatselijke en gewestelijke diensten uit het Nederlandse, het Franse, en het Duitse taalgebied de taal van het gebied (art. 39, § 2

⁷⁹ Zie ook advies nr. 2313 van 8 januari 1970.

Bestuursaalwet). Zij gebruiken het Nederlands in hun betrekkingen met de diensten die gevestigd zijn in de randgemeenten.

De onderrichtingen aan het personeel, alsook de formulieren en drukwerken voor de binnendienst worden in het Nederlands en het Frans gesteld (art. 39, § 3 Bestuursaalwet).

2. Berichten, mededelingen, en formulieren

De centrale diensten zijn voor de berichten, mededelingen, en formulieren die zij aan het publiek richten door bemiddeling van een plaatselijke dienst, onderworpen aan de taalregeling die van toepassing is op die plaatselijke dienst (art. 40, eerste lid Bestuursaalwet).

De centrale diensten gebruiken voor de berichten, mededelingen, en formulieren die zij rechtstreeks aan het publiek richten het Nederlands en het Frans (art. 40, tweede lid Bestuursaalwet).

Dit wil echter niet zeggen dat alle berichten en mededelingen aan het publiek tweetalig zouden zijn. Artikel 40, tweede lid Bestuursaalwet, kan niet zodanig worden geïnterpreteerd dat de centrale diensten altijd en in alle gevallen verplicht zijn en zelfs het recht hebben om zich gelijktijdig in het Nederlands en het Frans tot het publiek te richten. Uit de voorbereidende werkzaamheden van de Bestuursaalwet blijkt duidelijk dat één van de bedoelingen van de wetgever van 1963 was om de taalhomogeniteit van de eentalige gebieden te behouden en zelfs te versterken. Onafhankelijk van het onnut van het systematische tweetalige gebruik voor deze gebieden, zou deze tweetaligheid duidelijk indruisen tegen de wil van de wetgever. Dit artikel dient dan ook te worden geïnterpreteerd in de zin dat eentaligheid de regel is voor alle berichten en mededelingen die de centrale en gelijkgestelde diensten aan het publiek van de homogene gemeenten richten, waarbij de toevlucht tot tweetaligheid enkel vereist is voor de berichten en mededelingen die rechtstreeks aan het publiek worden gericht door de betrokken diensten, ofwel in of op hun gebouwen, ofwel in de gemeenten van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad of in de gemeenten met speciale taalregeling.⁸⁰

De berichten en mededelingen worden in het Duits aan het Duitssprekende publiek ter beschikking gesteld. De in het Duits gestelde formulieren worden, zo nodig, ter beschikking gesteld van het Duitse publiek (art. 40, tweede lid Bestuursaalwet). Zo moeten bijvoorbeeld de websites van de centrale diensten in de drie landstalen beschikbaar zijn.⁸¹

⁸⁰ Advies nr. 1980 van 28 september 1967.

⁸¹ Advies nr. 50.048 van 2 mei 2018.

3. Betrekkingen met particulieren

De centrale diensten gebruiken in hun betrekkingen met particulieren de taal waarvan betrokkene zich heeft bediend, voor zover die taal het Nederlands, het Frans, of het Duits is (art. 41, § 1 Bestuursaalwet).

De centrale diensten gebruiken in hun betrekkingen met een privaat bedrijf dat gevestigd is in gemeente zonder speciale taalregeling uit het Nederlands of het Franse taalgebied de taal van dat gebied (art. 41, § 2 Bestuursaalwet).

4. Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, vergunningen

De centrale diensten stellen de akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen in de taal waarvan de belanghebbende het gebruik vraagt, voor zover die taal het Nederlands, het Frans, of het Duits is (art. 42 Bestuursaalwet).

B) De uitvoeringsdiensten waarvan de zetel in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is

De uitvoeringsdiensten waarvan de zetel in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is, ressorteren onder dezelfde regeling als de centrale diensten, met uitzondering van artikel 43, § 6 Bestuursaalwet (art. 44 Bestuursaalwet). Zie hierboven punt A van deze afdeling.

C) De uitvoeringsdiensten waarvan de zetel buiten het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is

De uitvoeringsdiensten waarvan de zetel buiten het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is, ressorteren onder dezelfde regeling als de centrale diensten, behoudens de uitzonderingen van artikel 46, §§ 2 tot 6 (art. 46, § 1 Bestuursaalwet). Zie hoofdstuk 8, afdeling 6 voor de uitzonderingen van art. 46, §§ 3 tot en met 5 Bestuursaalwet, betreffende de taalkennis.

Voor de binnendienstbehandeling van de zaken betreffende de organisatie van de dienst ter plaatse, uitgezonderd de zaken die het personeel zelf betreffen, alsook voor de betrekkingen, die in verband daarmee met de centrale diensten ontstaan, wordt er gebruik gemaakt van de taal van de gemeente waar de zetel van de dienst gevestigd is (art. 46, § 2 Bestuursaalwet).

De Koning treft maatregelen om het aantal van de in dit artikel bedoelde diensten, binnen vijf jaar na de inwerkingtreding, tot het noodzakelijke minimum te herleiden (art. 46, § 6 Bestuursstaalwet).

D) De buitenlandse diensten

Voorbeelden van buitenlandse diensten zijn de Belgische ambassades en consulaten, zoals de ambassade in Indonesië⁸² of Oekraïne⁸³.

1. In binnendienst

De buitenlandse diensten ressorteren in hun binnendiensten bij behandeling van de in België gelokaliseerde of lokaliseerbare zaken, en voor de verslagen die zij richten aan de centrale diensten, onder dezelfde regeling als de centrale diensten (art. 47, § 1 Bestuursstaalwet). In alle andere gevallen gebruikt de behandelende ambtenaar de taal van zijn taalrol.

2. Mededelingen, berichten, en formulieren

De buitenlandse diensten stellen de mededelingen, berichten, en formulieren bestemd voor het Belgische publiek in het Nederlands en het Frans, en indien daar aanleiding toe bestaat ook in het Duits (art. 47, § 2 Bestuursstaalwet).

3. Betrekkingen met particulieren

De buitenlandse diensten gebruiken in hun betrekkingen met Belgische particulieren de taal waarvan deze zich hebben bediend, voor zover dit het Nederlands, Frans, of Duits is (art. 47, § 3 Bestuursstaalwet).

4. Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen

De buitenlandse diensten stellen de akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen bestemd voor Belgische onderdanen in de taal waarvan deze het gebruik vragen, voor zover dit het Nederlands, Frans, of Duits is (art. 47, § 4 Bestuursstaalwet).

⁸² Advies nr. 42.137 van 17 december 2010.

⁸³ Advies nr. 39.234 van 17 april 2008.

Hoofdstuk 4 Sancties bij niet-naleving bestuurstaalwet

De Bestuurstaalwet is van openbare orde. De artikelen 57 tot en met 59 van die wet regelen de sancties voor haar niet-naleving.

Artikel 57 Bestuurstaalwet bepaalt dat gezagsdragers en ambtenaren die door bevelen of handelingen de bepalingen van de bestuurstaalwet omzeilen of pogen ongedaan te maken, disciplinair worden gestraft. De potentiële reikwijdte van dit artikel is zeer groot aangezien het gaat om elke ambtenaar of gezagsdrager, dus inclusief burgemeesters, die een inbreuk op de bestuurstaalwet mogelijk maakt. Dit betekent zelfs dat een ambtenaar die een inbreuk ziet en vervolgens niet meldt, op basis van dit artikel een tuchtsanctie kan worden opgelegd. Het is altijd de tuchtoverheid, en niet de VCT, die hierover beslist.

Artikel 57 Bestuurstaalwet bevat derhalve een meldingsplicht. Deze meldingsplicht wordt door de VCT toegepast in advies nr. 50.092. *In casu* betrof het een plan van de gemeente Bever waarbij een Nederlandstalige straatnaam ten gevolge van een technische fout in het kadaster met Franse vertaling stond aangeduid. Hoewel de gemeente opwierp dat zij wettelijk verplicht was om de benaming uit het kadaster over te nemen, ook al betrof het een fout, oordeelde de VCT dat zij die fout had moeten melden aan de bevoegde administratie. ‘Het gemeentebestuur kan zich aldus niet beroepen op enige wettelijke bepalingen die haar verhinderen zelf wijzigingen aan te brengen aan het kadaster, noch op enige fout vanwege de administratie verantwoordelijk voor het kadaster.’

Artikel 58 Bestuurstaalwet bepaalt dat alle administratieve handelingen en verordeningen die naar vorm of inhoud strijdig zijn met de bepalingen van de bestuurstaalwet nietig zijn.

De nietigheid moet worden vastgesteld door ofwel de overheid van wie de handelingen en verordeningen uitgaan, ofwel door de toezichthoudende overheid, de hoven en de rechtbanken, of de Raad van State al naargelang het geval. Aangezien de bestuurstaalwet van openbare orde is, zal een rechtscollege de nietigheid ambtshalve opwerpen. Indien de gewone rechter een strijdigheid met de bestuurstaalwet opmerkt, zal deze de exceptie van illegaliteit van artikel 159 G.W. moeten toepassen.⁸⁴

Betreft de nietigheid enkel de vorm, en niet de inhoud van de handelingen of reglementen, dan worden zij retroactief vervangen door geldige bescheiden (art. 58, derde lid Bestuurstaalwet). Met andere woorden, is enkel de vorm nietig, maar de inhoud zelf niet, kan deze later worden vervangen met terugwerkende kracht tot op de originele datum.

Wat deze bepaling betreft, zegt de Raad van State in zijn advies van 7 februari 1962 over een wetsontwerp over “het gebruik van de talen in bestuurszaken” het volgende : “Nietig zullen dus kunnen worden verklaard niet alleen rechtshandelingen zoals akten van de burgerlijke stand en

⁸⁴ Zie bijvoorbeeld Cass. 19 mei 2016, nr. C.13.0256.N/5.

uitvoerbare beslissingen, maar ook akten van procedure of bekendmaking, of nog mededelingen allerhande, zoals blote berichten”.⁸⁵ Verder heeft de Raad van Staat in zijn arrest nr. 185.771 van 21 augustus 2008 geoordeeld dat de vervanging van een in strijd met de Bestuursaalwet gesteld document de begane onwettigheid niet ongedaan kan maken.

Om dat onwettig verloop van de procedure ongedaan te maken kan de betrokken overheid dan ook niets anders doen dan de procedure te hernemen vanaf het ogenblik dat de onwettige handeling werd gesteld.⁸⁶

De akten waarvan de nietigheid wordt vastgesteld omwille van onregelmatigheden met betrekking tot de inhoud onderbreken de verjaring zomede de termijnen die, met betrekking tot de procedure inzake geschillen en de administratieve procedure, op straf van verval opgelegd zijn (art. 58, vierde lid Bestuursaalwet).

⁸⁵ Parl. St. Kamer, ‘61-’62, nr. 331/1, 11 en 27-28.

⁸⁶ Advies 50.156 van 27 april 2018.

Hoofdstuk 5 Het taalgebruik binnen de diensten van de gemeenschaps- en gewestregeringen

Het taalgebruik binnen de diensten van de gemeenschaps- en gewestregeringen wordt in principe niet door de bestuurstaalwet geregeld. De drie wetten die elk voor zich het taalgebruik binnen die diensten regelen zijn 1) de gewone wet van 9 augustus tot hervorming der instellingen (GWHI), 2) de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige gemeenschap (Wet D. Gem.), en 3) de wet van 16 juni 1989 houdende diverse institutionele hervormingen (W. Brussel I.H.)

Net zoals bij hoofdstuk 3, wordt de taalkennis, omtrent de benoeming en bevordering van de personeelsleden, niet in dit hoofdstuk behandeld maar in hoofdstukken 7 en 8.

Afdeling 1 Het taalgebruik in de diensten van de Vlaamse Regering, de Regering van de Franse Gemeenschap, en de Regering van het Waalse Gewest

Het taalgebruik in de voormelde diensten wordt geregeld in titel III van de GWHI. De bepalingen van de hoofdstukken VII en VIII Bestuurstaalwet omtrent de sancties en het toezicht zijn van toepassing op de diensten uit titel III, afdeling 1 en 2 van de GWHI.

A) De diensten van de Vlaamse Regering, de Regering van het Waalse Gewest, en de Regering van de Franse Gemeenschap waarvan de werkkring het gehele ambtsgebied van de gemeenschap of het gewest, al naar het geval, bestrijkt

De voormelde diensten van de Vlaamse Regering gebruiken het Nederlands als bestuurstaal (art. 36, § 1, 1° GWHI).

De voormelde diensten van de regering van het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschap gebruiken het Frans als bestuurstaal (art. 36, § 1, 2° GWHI).

De voormelde diensten volgen de regeling die de bestuurstaalwet aan de plaatselijke diensten van die gemeenten oplegt, althans wat betreft de berichten, mededelingen, en formulieren bestemd voor het publiek, betrekkingen met particulieren, akten, getuigschriften, verklaringen, en vergunningen (art. 36, § 2, eerste lid GWHI). Zie hiervoor hoofdstuk 3, afdeling 3.

De diensten van de regering van het Waalse Gewest gebruiken het Duits in hun betrekkingen met de diensten waarvan de zetel gevestigd is in een gemeente van het Duitse taalgebied (art. 36, § 2, tweede lid GWHI)

B) De diensten van de Vlaamse Regering, de regering van het Waalse Gewest, en de Regering van de Franse Gemeenschap waarvan de werkkring niet het gehele ambtsgebied van de gemeenschap of het gewest, al naar het geval, bestrijkt

De voormelde diensten waarvan de werkkring uitsluitend gemeenten met een speciale taalregeling uit eenzelfde taalgebied omvatten, volgen de regeling die de bestuurstaalwet aan de plaatselijke diensten van die gemeenten oplegt (art. 38, eerste lid GWHI).

De voormelde diensten waarvan de werkkring zowel gemeenten zonder speciale taalregeling als gemeenten met een speciale taalregeling uit eenzelfde taalgebied omvatten, volgen met betrekking tot de gemeenten met een speciale taalregeling de taalregeling die de bestuurstaalwet aan de plaatselijke diensten van die gemeenten oplegt, althans wat betreft de berichten, mededelingen, en formulieren bestemd voor het publiek, betrekkingen met particulieren, akten, getuigschriften, verklaringen, en vergunningen (art. 39, eerste lid GWHI).

C) De diensten van de Vlaamse Regering en van de Regering van de Franse gemeenschap waarvan de werkkring gemeenten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad omvat

De voormelde diensten van de Vlaamse Regering gebruiken het Nederlands als bestuurstaal. De voormelde diensten van de regering van de Franse gemeenschap gebruiken het Frans als bestuurstaal (art. 40, eerste lid GWHI).

Indien de werkkring van voormelde diensten ook gemeenten met een speciale taalregeling in het Nederlandse dan wel het Franse taalgebied bestrijkt, volgen met betrekking tot de gemeenten met een speciale taalregeling de taalregeling die de bestuurstaalwet aan de plaatselijke diensten van die gemeenten oplegt, althans wat betreft de berichten, mededelingen, en formulieren bestemd voor het publiek, betrekkingen met particulieren, akten, getuigschriften, verklaringen, en vergunningen (art. 40, tweede lid GWHI).

D) De diensten van de regering van het Waalse Gewest waarvan de werkkring zowel gemeenten van het Franse als het Duitse taalgebied omvat

De voormelde diensten gebruiken het Frans of het Duits als bestuurstaal al naargelang hun zetel in het Franse of Duits taalgebied is gevestigd (art. 41, eerste lid GWHI).

De voormelde diensten volgen de taalregeling die de bestuurstaalwet aan de plaatselijke diensten van hun ambtsgebied oplegt, althans wat betreft de berichten, mededelingen, en formulieren bestemd voor het publiek, betrekkingen met particulieren, akten, getuigschriften, verklaringen, en vergunningen (art. 41, tweede lid GWHI).

E) Toezicht

De bepalingen van hoofdstukken VII en VIII van de bestuurstaalwet, omtrent de sancties en het toezicht, zijn op alle in A, B, C, en D vermelde diensten van toepassing (art. 42 GWHI).

Afdeling 2 Het taalgebruik in de diensten van de Regering van de Duitstalige gemeenschap

Het taalgebruik in de diensten van de Regering van de Duitstalige gemeenschap wordt geregeld in titel VII van de Wet D. Gem. De bepalingen zijn van toepassing op zowel de diensten waarvan de werkkring het gehele Duitse taalgebied bestrijkt als de diensten waarvan de werkkring niet het gehele Duitse taalgebied bestrijkt (art. 68 Wet D. Gem.).

De voormelde diensten volgen de regeling die de bestuurstaalwet aan de plaatselijke diensten van de gemeenten van het Duitse taalgebied oplegt (art. 69, § 1, eerste lid Wet D. Gem.).

De berichten, mededelingen, en formulieren bestemd voor het publiek worden echter in het Duits gesteld (art. 69, § 1, tweede lid Wet D. Gem.). De belanghebbende kan wel vragen om een formulier in het Frans te ontvangen.

De bepalingen van de hoofdstukken VII en VIII van de bestuurstaalwet, omtrent de sancties en het toezicht, zijn van toepassing op de diensten van de bovenvermelde diensten (art. 70 Wet D. Gem.).

Afdeling 3 Het taalgebruik in de diensten van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, de diensten van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie, en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Het taalgebruik in voormelde diensten wordt geregeld door hoofdstuk VI van de W. Brussel I.H.

A) De diensten van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest en van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

De gecentraliseerde en gedecentraliseerde diensten van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie gebruiken het Nederlands en het Frans als bestuurstaal (art. 32, § 1, eerste lid W. Brussel I.H.). Deze

diensten zijn onderworpen aan de artikelen 50 en 54 van de bestuurstaalwet, aan hoofdstukken VII en VIII van de bestuurstaalwet, en aan de regeling die van toepassing is op de centrale diensten van hoofdstuk V, afdeling 1 van de bestuurstaalwet, uitgezonderd de bepalingen betreffende het gebruik van het Duits (art. 32, § 1, derde lid W. Brussel I.H.).

De gecentraliseerde en gedecentraliseerde diensten van de Regering van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie waarvan de werkring niet het gehele gebied van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest bestrijkt, zijn onderworpen aan de artikelen 50 en 54 van de bestuurstaalwet, aan hoofdstukken VII en VIII van de bestuurstaalwet, en aan de regeling die van toepassing op de plaatselijke diensten van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad van hoofdstuk III, afdeling 3 van de bestuurstaalwet (art. 33 W. Brussel I.H.).

B) De diensten van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en van de Franse Gemeenschapscommissie

De diensten van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en van de Franse Gemeenschapscommissie ressorteren onder dezelfde regeling als de plaatselijke diensten van een gemeente zonder speciale taalregeling in respectievelijk het Nederlandse en het Franse taalgebied (art. 35 W. Brussel I.H.).

Hoofdstuk 6 De autonome overheidsbedrijven

De wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven (Wet Overheidsbedrijven) stelt dat ook de autonome overheidsbedrijven onderworpen zijn aan de bepalingen van de bestuurstaalwet. Dit geldt ook voor hun dochterondernemingen die zij betrekken bij de uitvoering van hun taken van openbare dienst en waarin het belang van de overheid in het kapitaal meer dan 50% bedraagt (art. 36 Wet Overheidsbedrijven).

Voorbeelden van autonome overheidsbedrijven zijn Proximus⁸⁷, bpost⁸⁸, de NMBS⁸⁹, ...

⁸⁷ Adviezen nrs. 50.271 van 21 september; 48.267 van 17 februari 2017; 48.033 van 15 april 2016.

⁸⁸ Adviezen nrs. 50.059 van 27 april 2018; 48.281 van 27 januari 2017; 47.231 van 26 februari 2016.

⁸⁹ Adviezen nrs. 49.345 van 23 februari 2018; 45..027 van 28 juni 2013; 45.088 van 13 september 2013.

Hoofdstuk 7 Het taalgebruik bij verkiezingen

Op basis van artikel 1, § 1, 5° Bestuurstaalwet ressorteren de verrichtingen bij de parlements-, provincieraads- en gemeenteraadsverkiezingen onder de bestuurstaalwet. Zo zijn alle berichten, onderrichtingen, stembiljetten, processen-verbaal, ... verrichtingen waarop de bestuurstaalwet van toepassing is. Naar gelang het geval zijn de bepalingen voor de plaatselijke diensten, dan wel de gewestelijke diensten van toepassing.⁹⁰

Verkiezingspropaganda, zoals folders of affiches, ressorteert niet onder de bestuurstaalwet aangezien zij zich situeert op het gebied van het private taalgebruik.⁹¹

Afdeling 1 De Bestuurstaalwet

De voorzitters van de stembureaus, die niet bij machte zijn de kiezers te woord te staan of voor te lichten in de talen die deze gecoördineerde wetten voorschrijven te gebruiken in de betrekkingen van de plaatselijke diensten met de particulieren, wijzen een secretaris aan die hen daarin kan bijstaan (art. 49 Bestuurstaalwet).

Uitzondering voor het homogeen Nederlandse taalgebied

De Vlaamse Gemeenschap heeft met het decreet 16 juni 1982, voor het homogeen Nederlandse taalgebied, artikel 49 Bestuurstaalwet aangepast zodat in dat taalgebied niemand tot voorzitter, bijzitter of secretaris van een stembureau kan worden aangesteld indien hij de taal van het gebied niet kent.

Afdeling 2 Het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet

De Nederlandse afdeling van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht heeft als taak over de toepassing van de bepalingen over het taalgebruik in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet te waken. Ze beschikt daartoe over alle bevoegdheden, bepaald in artikel 60 en 61 Bestuurstaalwet. Bovendien heeft ze de opdracht om alle documenten die krachtens artikel 256 nietig zijn, onmiddellijk in beslag te nemen en onder verzegeling op haar zetel te bewaren (art. 257 Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet).

De overheden en alle met stemverrichtingen belaste diensten, zoals onder meer de stembureaus, de telbureaus, de gemeentelijke hoofdbureaus, de stadsdistrictshoofdbureaus, de provinciale

⁹⁰ Parl. St. Kamer '61-'62, nr. 331/27, 10.

⁹¹ Advies nr. 50.357 van 5 oktober 2018.

hoofdbureaus, de provinciedistrictshoofdbureaus en de kantonhoofdbureaus gebruiken bij alle kiesverrichtingen uitsluitend het Nederlands (art. 255 Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet).

Alle documenten die in strijd met artikel 255 geheel of gedeeltelijk in een andere taal dan het Nederlands opgesteld zijn, zijn nietig.

De overheden en diensten, vermeld in artikel 255, moeten de nietige documenten als onbestaand beschouwen, en mogen ze niet aanplakken, gebruiken, tellen of verspreiden (art. 256 Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet).

Overtredingen van de bepalingen betreffende het taalgebruik in dit decreet worden gestraft overeenkomstig de artikelen 257 tot en met 260 Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

Hoofdstuk 8 Taalkennis van het personeel

Afdeling 1 Omtrent de bewijzen van taalkennis

Artikel 53 Bestuurstaalwet bepaalt dat enkel Werkenvoor.be bevoegd is om de bewijzen van taalkennis, zoals vereist door de bestuurstaalwet, uit te reiken. Zie hoofdstuk 9 voor meer uitleg over deze examens. Artikel 53bis Bestuurstaalwet bepaalt dat de bevoegde overheid, in overleg met Werkenvoor.be, een aangepaste opleiding organiseert die nodig is met het oog op het behalen van het bewijs van taalkennis zoals voorzien in de bestuurstaalwet. Het personeelslid dat zich inschrijft voor een taalexamen, mag de opleiding, aangepast aan dit examen, volgen. Periodes van afwezigheid, gerechtvaardigd door deelname aan deze opleidingsactiviteiten, worden gelijkgesteld met dienstactiviteit. Voor de plaatselijke –en gewestelijke diensten binnen het homogeen Nederlandse taalgebied heeft de Vlaamse Gemeenschap echter in een afwijkende regeling voorzien. Voor de plaatselijke –en gewestelijke diensten binnen het homogeen Franse taalgebied heeft ook de Franse Gemeenschap in een afwijkende regeling voorzien.

Met het decreet 18 november 2011 werd artikel 53 Bestuurstaalwet aangepast, althans voor het homogeen Nederlandse taalgebied, zodat de Vlaamse Regering nu bepaalt welke instanties bevoegd zijn om de vereiste bewijzen van taalkennis uit te reiken, en aan welke voorwaarden die bewijzen moeten voldoen. De Vlaamse Regering bepaalt ook de voorwaarden voor de erkenning van bewijzen van taalkennis die uitgereikt worden door andere instanties. Het niveau van de taalkennis dat moet worden bewezen, is afhankelijk van de aard van de uitgeoefende functie. De bewijzen van taalkennis die Werkenvoor.be op grond van artikel 53 Bestuurstaalwet heeft uitgereikt voor de inwerkingtreding van dit decreet blijven geldig als bewijs van taalkennis. Artikel 53bis Bestuurstaalwet werd aangepast zodat de organisatie van de aangepaste opleiding door de bevoegde overheid niet langer in overleg met Werkenvoor.be moet plaatsvinden.

Met het decreet 7 november 2013 werd artikel 53 Bestuurstaalwet aangepast voor het homogeen Franse taalgebied. Naast de bevoegdheid van Werkenvoor.be kan de Regering van de Franse Gemeenschap andere bevoegde instanties bepalen om de vereiste getuigschriften uit te reiken, en aan welke voorwaarden die bewijzen moeten voldoen. De Regering van de Franse Gemeenschap bepaalt ook de voorwaarden voor de erkenning van bewijzen die uitgereikt worden door andere instanties. De gelijkwaardigheid wordt verleend door de Regering van de Franse Gemeenschap op advies van een Deskundigencommissie. De Regering bepaalt het statuut van deze Deskundigencommissie en de manier waarop haar leden aangewezen moeten worden. Haar werkingswijze wordt bepaald in het huishoudelijk reglement dat de Deskundigencommissie zal aannemen. Het niveau van de taalkennis dat moet worden bewezen, is afhankelijk van de aard van de uitgeoefende functie. Artikel 53bis Bestuurstaalwet werd aangepast zodat de organisatie van de aangepaste opleiding door de bevoegde overheid niet langer in overleg met Werkenvoor.be moet plaatsvinden als het examen niet door Werkenvoor.be wordt georganiseerd.

Voor de plaatselijke diensten in het Duitse taalgebied, bepaalt de Koning bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de nadere regels voor de erkenning van de gelijkwaardigheid tussen de door Werkenvoor.be uitgereikte certificaten en deze uitgereikt in de andere lidstaten van de Europese Economische Ruimte en de Zwitserse Bondsstaat (art. 53, vijfde lid Bestuurstaalwet). Dit vijfde lid werd door het Grondwettelijk Hof vernietigd in zoverre het niet van toepassing is op de plaatselijke diensten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.⁹²

Afdeling 2 Taalkennis van het personeel in de plaatselijke diensten

A) De plaatselijke diensten in het Nederlandse, het Franse, en het Duitse taalgebied

In de plaatselijke diensten die in het Nederlandse, het Franse, of Duitse taalgebied gevestigd zijn, kan niemand tot een ambt of betrekking benoemd of bevorderd worden indien hij de taal van het gebied niet kent (art. 15, § 1 Bestuurstaalwet). De toelatings- en bevorderingsexamens vinden in dezelfde taal als die van het taalgebied plaats. De kandidaat wordt enkel tot het examen toegelaten als uit de vereiste diploma's of getuigschriften blijkt dat hij zijn onderwijs in die taal heeft genoten. Als de kandidaat niet over zo een diploma beschikt, moet de taalkennis vooraf door een examen bewezen worden.

De Vlaamse Gemeenschap heeft met het decreet 18 november 2011 in een licht afwijkende regeling voorzien voor de plaatselijke diensten in het homogeen Nederlandse taalgebied. Artikel 15, § 1, derde lid Bestuurstaalwet werd voor deze diensten aangepast door de woorden 'vooraf door een examen bewezen worden' te vervangen door de woorden 'voor de benoeming of bevordering bewezen worden'. Concreet betekent dit dat voor de plaatselijke diensten de taalkennis niet door een examen, afgelegd bij Werkenvoor.be, bewezen moet worden.

In de taalgrensgemeenten moet een kandidaat een examen over een voldoende kennis van de tweede taal (het Nederlands of het Frans naargelang het geval) afleggen, wil hij worden toegelaten tot de ambten van gemeentesecretaris, gemeenteontvanger, politiecommissaris, secretaris en ontvanger van het OCMW (art. 15, § 2, eerste lid Bestuurstaalwet).

In de taalgrensgemeenten, in de besturen van de gemeente en van de openbare personen die aan de gemeente ondergeschikt zijn, mag niemand een ambt bekleden waarin hij omgang heeft met het publiek indien hij niet vooraf geslaagd is voor een examen over de elementaire kennis van de tweede taal (het Nederlands of het Frans naargelang het geval) (art. 15, § 2, tweede lid Bestuurstaalwet).

⁹² GwH nr. 109/2017 van 5 oktober 2017.

De kandidaten die een diploma of getuigschrift hebben in de examentaal bedoeld in zowel eerste als tweede lid van artikel 15, § 2 Bestuurstaalwet zijn vrijgesteld van dat examen.

De VCT houdt toezicht op de bovenvermelde taalexamens, uitgezonderd deze georganiseerd op basis van het decreet 18 november 2011.

In de andere plaatselijke diensten dan die van de gemeente en van de openbare personen die aan de gemeenten ondergeschikt zijn mag niemand een ambt bekleden waarin hij omgang heeft met het publiek indien hij niet een aan het ambt aangepaste, voldoende of elementaire kennis bezit van de tweede taal (het Nederlands of het Frans naargelang het geval) (art.15, § 2, derde lid Bestuurstaalwet).

In de gemeenten Weismes, Malmedy en het Duitse taalgebied worden de diensten zo georganiseerd dat het publiek zonder enige moeite in het Frans of in het Duits te woord kan gestaan worden (art. 15, § 3 Bestuurstaalwet).

Wat betreft de taalexamens zoals hierboven vermeld is het belangrijk om nadruk te leggen op het feit dat de kandidaat het taalexamen succesvol moet hebben afgelegd vooraleer hij in dienst kan treden. Het succesvol afleggen van het taalexamen is een voorwaarde om het ambt te bekleden. Het is niet toegelaten om het taalexamen achteraf af te leggen.

B) De plaatselijke diensten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad

Wanneer het voorgeschreven is, legt iedere kandidaat voor een ambt of betrekking in de plaatselijke diensten in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad, het toelatingsexamen af in het Nederlands of het Frans, naar gelang de taal waarin hij zijn onderwijs genoten heeft, hetgeen wordt bewezen door het opgelegde diploma, het vereiste studiegetuigschrift, of de verklaring van het schoolhoofd (art. 21, § 1, eerste lid Bestuurstaalwet).

Indien geen toelatingsexamenexamen is voorgeschreven, wordt de hoofdtal van de kandidaat bepaald door het taalregime van het genoten onderwijs, zoals dat blijkt uit de hierboven vermelde bescheiden (art. 21, § 1, tweede lid Bestuurstaalwet).

De kandidaten die in het buitenland hun onderwijs hebben genoten in een andere taal dan het Nederlands of Frans en zich op een bij wet erkende gelijkwaardigheid van diploma's of studiegetuigschriften kunnen beroepen, leggen het toelatingsexamen af in het Nederlands of het Frans, naar keuze. Indien geen toelatingsexamen aan de benoeming voorafgaat, wordt de kennis van de gekozen hoofdtal vastgesteld aan de hand van een voorafgaand examen (art. 21, § 1, derde lid Bestuurstaalwet).

Gedurende zijn loopbaan legt de ambtenaar de opgelegde bevorderingsexamens af in zijn hoofdtal zoals die bepaald werd op grond van bovenstaande criteria (art. 21, § 1, vierde lid Bestuurstaalwet).

Wanneer het voorgeschreven wordt, omvat het toelatingsexamen voor iedere kandidaat een schriftelijk of computergestuurd gedeelte over de elementaire kennis van de tweede taal (art. 21, § 2, eerste lid Bestuurstaalwet). Indien geen toelatingsexamen voorgeschreven wordt, moet de kandidaat, voor zijn benoeming, aan een schriftelijk of computergestuurd examen over dezelfde kennis worden onderworpen (art. 21, § 2, tweede lid Bestuurstaalwet).

De §§ 1 en 2 zijn niet toepasselijk op het vak- en werkliedenpersoneel (art. 21, § 3 Bestuurstaalwet).

De benoeming of bevordering tot een ambt, waarvan de titularis, tegenover de overheid waaronder hij ressorteert, verantwoordelijk is voor de eenheid van rechtspraak of in het beheer van de dienst waarvan de hoge leiding hem is toevertrouwd, is afhankelijk van een schriftelijk of computergestuurd examen over de voldoende kennis van de tweede taal (art. 21, § 4 Bestuurstaalwet).

Het personeel dat in contact komt met het publiek dient het bewijs te leveren van een aan de aard van de waar te nemen functie aangepaste voldoende of elementaire kennis van de tweede taal. Deze moet vooraf worden aangetoond (art. 21, § 5 Bestuurstaalwet).

Ten slotte, bij de werving van hun personeel, dienen de besturen van de gemeenten en die van de openbare besturen die aan de gemeenten ondergeschikt zijn, ten minste 50% van de te begeven betrekkingen in gelijke mate te verdelen over de twee taalgroepen. Het betreft hier het personeel lager dan de rang van directeur, omdat er op het directieniveau een wettelijke numerieke gelijkheid bestaat (art. 21, § 7 Bestuurstaalwet).

C) De plaatselijke diensten in de randgemeenten

In de plaatselijke diensten van de randgemeenten kan niemand tot een ambt of betrekking benoemd of bevorderd worden indien hij de Nederlandse taal niet kent. De toelatings- en bevorderingsexamens geschieden ook in het Nederlands (art. 27, eerste lid Bestuurstaalwet).

De kandidaat wordt enkel tot het examen toegelaten als uit de vereiste diploma's of getuigschriften blijkt dat hij zijn onderwijs in het Nederlands heeft genoten. Als de kandidaat niet over zo een diploma beschikt, moet de taalkennis vooraf door een examen bewezen worden (art. 27, tweede lid Bestuurstaalwet).

Indien er geen toelatingsexamen wordt georganiseerd, dient de taalkennis bewezen te worden overeenkomstig art. 27, tweede lid Bestuurstaalwet (art. 27, derde lid Bestuurstaalwet).

In de gemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, en Wemmel mag niemand een ambt bekleden, waarin hij omgang heeft met het publiek, als hij geen elementaire kennis van het Frans bezit (art. 29, eerste lid Bestuurstaalwet).

De bevoegde overheden organiseren de in diezelfde gemeenten gevestigde diensten derwijze dat, zonder moeite, kan voldaan worden aan de artikelen 23 tot 28 en aan lid 1 (art. 29, tweede lid Bestuurstaalwet).

De bevoegde overheden organiseren de diensten die te Sint-Genesius-Rode en te Wezembeek-Oppem gevestigd zijn derwijze dat, zonder moeite, kan voldaan worden aan de artikelen 23 tot 27 en aan artikel 30 (art. 31 Bestuurstaalwet).

Afdeling 3 Taalkennis van het personeel in de gewestelijke diensten

A) De gewestelijke diensten waarvan de werkring uitsluitend gemeenten zonder speciale regeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel in dat gebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is

In de voormelde gewestelijke diensten kan niemand benoemd of bevorderd worden indien hij de taal van het gebied niet kent (art. 38, § 1 Bestuurstaalwet). De taalkennis wordt vastgesteld volgens de regeling van artikel 15, § 1 Bestuurstaalwet.

In de gewestelijke diensten waarvan de werkring enkel gemeenten uit het homogeen Nederlandse taalgebied bestrijkt, geldt dezelfde regeling van artikel 15, § 1 Bestuurstaalwet zoals aangepast door het decreet 18 november 2011.

B) De gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten met een speciale taalregeling of met verschillende regelingen uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel gevestigd is in hetzelfde gebied;

alsook de gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten uit het Duitse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel in dat gebied gevestigd is

In de voormelde gewestelijke diensten kan niemand benoemd of bevorderd worden indien hij de taal van het gebied niet kent (art. 38, § 1 Bestuurstaalwet). De taalkennis wordt vastgesteld volgens de regeling van artikel 15, § 1 Bestuurstaalwet.

De voormelde gewestelijke diensten worden zo georganiseerd dat het publiek zonder enige moeite te woord kan worden gestaan in de talen die de bestuurstaalwet voor de gemeenten uit het ambtsgebied erkent (art. 38, § 3 Bestuurstaalwet).

C) De gewestelijke diensten waarvan de werkring uitsluitend gemeenten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad bestrijkt; alsook de gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en uit het Nederlandse taalgebied of het Franse taalgebied of beide taalgebieden bestrijkt

De voormelde gewestelijke diensten ressorteren wat betreft de benoeming en bevordering van het personeel onder dezelfde regeling als de plaatselijke diensten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad (art. 38, § 4 Bestuursaalwet). Zie hoofdstuk 7, afdeling 2, B.

D) De gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten uit de vier taalgebieden van het land bestrijkt

Wat betreft de benoeming en bevordering van personeel ressorteren voormelde gewestelijke diensten onder dezelfde regeling als de uitvoeringsdiensten (art. 38, § 5 Bestuursaalwet). Zie hoofdstuk 9.

E) Gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten van verschillende taalgebieden, behalve het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, bestrijkt en waarvan de zetel gevestigd is in de gemeenten Weismes of Malmedy of in het Duitse taalgebied

Het personeel van voormelde gewestelijke diensten moet de taal kennen van het gebied waar de zetel van de dienst gevestigd is. De overheid kan bovendien personeel aanstellen dat één van beide andere talen kent (art. 38, § 2 Bestuursaalwet).

De voormelde gewestelijke diensten worden zo georganiseerd dat het publiek zonder enige moeite te woord kan worden gestaan in de talen die de bestuursaalwet voor de gemeenten uit het ambtsgebied erkent (art. 38, § 3 Bestuursaalwet).

Afdeling 4 Taalkennis van het personeel in de centrale -en uitvoeringsdiensten

De taalkennis van het personeel in de centrale -en uitvoeringsdiensten wordt uitvoerig besproken in hoofdstuk 9.

Afdeling 5 Taalkennis van het personeel in de diensten van de Vlaamse Regering, de Regering van de Franse Gemeenschap, en de Regering van het Waalse gewest

Alle bewijzen omtrent de taalkennis vereist door de relevante artikelen van de GWHI ressorteren onder de bevoegdheid van Werkenvoor.be (art. 43 GWHI).

A) De diensten van de Vlaamse Regering, de Regering van het Waalse Gewest, en de Regering van de Franse Gemeenschap waarvan de werkring het gehele ambtsgebied van de gemeenschap of het gewest, al naar het geval, bestrijkt

In de voormelde diensten kan niemand tot een ambt of betrekking benoemd of bevorderd worden indien hij niet een overeenkomstig artikel 15, § 1 Bestuurstaalwet vastgestelde kennis van de taal van het gebied bezit (art. 36, § 3, eerste lid GWHI).

Op voorwaarde dat ze een voldoende kennis van het Frans bewijzen, kunnen kandidaten die hun onderwijs in het Duitse taalgebied hebben genoten evenals de kandidaten die hun onderwijs in het buitenland in het Duits hebben genoten en zich kunnen beroepen op een wettelijke gelijkwaardigheid, benoemd of bevorderd worden bij de diensten van het Waalse Gewest (art. 36, § 3, tweede lid GWHI).

B) De diensten van de Vlaamse Regering, de regering van het Waalse Gewest, en de Regering van de Franse Gemeenschap waarvan de werkring niet het gehele ambtsgebied van de gemeenschap of het gewest, al naar het geval, bestrijkt

In de voormelde diensten kan niemand tot een ambt of betrekking benoemd of bevorderd worden indien hij niet een overeenkomstig artikel 15, § 1 Bestuurstaalwet vastgestelde kennis van de taal van het gebied bezit (art. 38, tweede lid GWHI).

C) De diensten van de Vlaamse Regering en van de Regering van de Franse gemeenschap waarvan de werkring gemeenten uit het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad omvat

In de voormelde diensten kan niemand tot een ambt of betrekking benoemd of bevorderd worden indien hij niet een overeenkomstig artikel 15, § 1 Bestuurstaalwet vastgestelde kennis van de taal van het gebied bezit (art. 40, derde lid GWHI).

D) De diensten van de regering van het Waalse Gewest waarvan de werkring zowel gemeenten van het Franse als het Duitse taalgebied omvat

In de voormelde diensten kan niemand tot een ambt of betrekking benoemd of bevorderd worden indien hij niet een overeenkomstig artikel 15, § 1 Bestuurstaalwet vastgestelde kennis van de taal van het gebied bezit (art. 41, derde lid GWHI).

Afdeling 6 Het taalgebruik in de diensten van de Regering van de Duitstalige gemeenschap

In de voormelde diensten kan niemand tot een ambt of betrekking benoemd of bevorderd worden indien hij niet een overeenkomstig artikel 15, § 1 Bestuurstaalwet vastgestelde kennis van het Duits bezit (art. 69, § 2 Wet D. Gem.).

Alle bewijzen omtrent de taalkennis vereist door artikel 69 Wet D. Gem. ressorteren onder de bevoegdheid van Werkenvoor.be (art. 71 Wet D. Gem.).

Afdeling 7 Het taalgebruik in de diensten van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, de diensten van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie, en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

A) De diensten van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest en van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

In voormelde diensten kan niemand tot een ambt of betrekking benoemd of bevorderd worden indien hij niet een overeenkomstig artikel 15, § 1, derde lid Bestuurstaalwet vastgestelde kennis van het Nederlands of het Frans bezit (art. 32, § 1, tweede lid W. Brussel I.H.).

Alle bewijzen omtrent de taalkennis vereist door artikelen 32 en 33 W. Brussel I.H. ressorteren onder de bevoegdheid van Werkenvoor.be (art. 34 W. Brussel I.H.).

In de instellingen van openbaar nut die onder het gezag staan van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest of van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie behoren de directeur-generaal en de adjunct-directeur-generaal tot een verschillende taalrol (art. 36, § 2 W. Brussel I.H.).

B) De diensten van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en van de Franse Gemeenschapscommissie

De diensten van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en van de Franse Gemeenschapscommissie ressorteren onder dezelfde regeling als de plaatselijke diensten van een gemeente zonder speciale taalregeling in respectievelijk het Nederlandse en het Franse taalgebied (art. 35 W. Brussel I.H.).

Hoofdstuk 9 De taalkaders

Afdeling 1 Algemeen

De centrale diensten en de uitvoeringsdiensten dienen te beschikken over zogenaamde taalkaders. Een taalkader is de verdeling van het personeel in functie van de goede werking van een bepaalde openbare dienst. Er wordt er een onderscheid gemaakt tussen enerzijds de regeling voor de FOD's en de POD's (art. 43ter Bestuurstaalwet), en anderzijds de regeling voor de overige centrale diensten en uitvoeringsdiensten (art. 43 Bestuurstaalwet).

De personeelsleden worden verdeeld in een Nederlandstalig kader en een Franstalig kader voor de FOD's en de POD's; en in een Nederlandstalig kader, een Franstalig kader, en een tweetalig kader voor alle andere centrale diensten en uitvoeringsdiensten.

Alle taalkaders moeten voorafgaand aan het advies van de VCT worden onderworpen (art. 43, § 3, vijfde lid Bestuurstaalwet en art. 43ter, § 4, zesde lid Bestuurstaalwet).

Taalkaders hebben een dubbele functie: enerzijds garanderen zij dat de overheid, binnen een dienst, over de werkkrachten kan beschikken die nodig zijn om de zaken te kunnen behandelen met naleving van de bepalingen betreffende het gebruik van de talen in bestuurszaken; anderzijds garanderen zij dat de personeelsleden van elke taalgroep over het aandeel aan betrekkingen kunnen beschikken dat hun toekomt, en dat zij gevrijwaard blijven van alle "concurrentie" vanwege personeelsleden van de andere taalgroep. Verder meldt de Raad van State dat de taalkaders een essentieel beheersinstrument vormen dat ervoor zorgt dat een dienst met naleving van de artikelen 39 tot 42 van de gecoördineerde wetten kan functioneren.⁹³ Zo zorgen de taalkaders ervoor dat de openbare dienst over voldoende personeel beschikt om de dossiers in de juiste taal te behandelen. In principe kan een personeelslid geen dossier toevertrouwd krijgen in een andere taal dan die welke overeenstemt met zijn taalrol. In de FOD's voorziet de wet echter in een functionele tweetaligheid voor de dossiers die behandeld worden door de houders van een managementbetrekking en de evaluatiedossiers; hetzelfde geldt voor de instellingen van openbaar nut en de openbare instellingen van sociale zekerheid, voor de dossiers van de ambtenaren die tot het tweetalige kader behoren. Het basisprincipe is dat van

⁹³ R.v.St. nr. 220.778 van 27 september 2012.

de eentaligheid van de ambtenaren. In de meerderheid van de gevallen is het de wet zelf die bepaalt in welke taal een dossier behandeld dient te worden; die taal bepaalt aan welke ambtenaar het dossier toevertrouwd mag worden.

In afwijking op de bepalingen van de artikelen 43 en 43ter Bestuursstaalwet, zal de vervanging bepaald in artikel 5 van de wet van 10 april 1995 betreffende de herverdeling van de arbeid in de openbare sector, gebeuren in een zelfde taalverhouding als deze die van toepassing is op de personeelsleden van de centrale dienst bekleed met dezelfde functie (art. 43, § 3, zevende lid Bestuursstaalwet en art. 43ter, § 4, negende lid Bestuursstaalwet).

Afdeling 2 De trappen van de hiërarchie

Het begrip trappen van de hiërarchie werd uitsluitend ingesteld om, voor de toepassing van Bestuursstaalwet, de taalkaders op te stellen.

Zo dienen de graden waarvan de personeelsleden houder zijn, ingedeeld te worden in trappen van de hiërarchie. Over het algemeen telt men 5 trappen van de hiërarchie.

Het is absoluut noodzakelijk om over een dergelijk besluit te beschikken, aangezien het een weerslag heeft op de vaststelling van de taalkaders; het is er dan ook geheel onontbeerlijk voor.

Volgens de Raad van State is een besluit met betrekking tot de trappen geen reglementaire akte die voor advies aan de afdeling wetgeving van de Raad van State voorgelegd dient te worden⁹⁴:

"Volgens de vaste jurisprudentie van de afdeling administratie zijn koninklijke besluiten houdende vaststelling van de taalkaders geen reglementaire besluiten in de zin van artikel 3, § 1, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State. De afdeling wetgeving is derhalve niet bevoegd om kennis ervan te nemen.

De strekking van het onderzochte ontwerp beperkt zich tot de vaststelling van de onderscheiden graden die eenzelfde trap van de hiërarchie vormen.

Gelet op die beperkte strekking kan het onderzochte ontwerp, net als het taalkader waarmee het een geheel vormt, beschouwd worden als een toepassingsmaatregel voor intern gebruik bedoeld voor de enkele betrokken administratie, [...]"

⁹⁴ Advies nr. 38.038 van 29 juni 2006.

Afdeling 3 De centrale diensten, uitgezonderd de FOD's en de POD's

Artikel 43 Bestuursstaalwet regelt het taalgebruik in de centrale diensten, uitgezonderd de FOD's en de POD's.

Telkens als de aard van de zaken en het aantal personeelsleden het rechtvaardigen, worden de afdelingen in de centrale diensten ingedeeld in Nederlandse en Franse directies en onderafdelingen, bureaus en secties (art. 43, § 1 Bestuursstaalwet).

Na raadpleging van de VCT, kan de Koning, bij een in Ministerraad overlegd en met redenen omkleed besluit, van de regel van verdeling bedoeld in het eerste lid, tweede volzin van artikel 43, § 3 Bestuursstaalwet, afwijken ten behoeve van de centrale diensten waarvan de bevoegdheden of de werkzaamheden de Nederlandse en de Franse taalgebieden in ongelijke mate betreffen (art. 43, § 3, zesde lid Bestuursstaalwet).

A) De taalrol en de taalkennis

Alle ambtenaren worden ingeschreven op een taalrol: de Nederlandse taalrol of de Franse taalrol (art. 43, § 2, derde lid Bestuursstaalwet). Er bestaat geen Duitse taalrol.

De taalrol waarop de ambtenaren worden ingeschreven, hangt principieel af van de taal waarin zij hun toelatingsexamen hebben afgelegd. Het toelatingsexamen kan enkel worden afgelegd in het Nederlands of het Frans. De taal van het toelatingsexamen wordt bepaald door de taal waarin de kandidaten hun onderwijs hebben genoten. Dit wordt bewezen aan de hand van de taal van het opgelegde diploma waarover de kandidaat bezit, door de taal van het vereiste getuigschrift, of door de verklaring van het schoolhoofd. Het is evenwel mogelijk om aan de hand van een examen vooraf het bewijs te leveren dat de kandidaat de andere taal even goed kent (art. 43, § 4, eerste lid Bestuursstaalwet).

Indien er bijvoorbeeld een vacature voor Nederlandstalige jurist, in het bezit van een masterdiploma rechten, wordt uitgeschreven, moet de kandidaat in het bezit zijn van een Nederlandstalig rechtendiploma, ongeacht of hij eventueel ook een Franstalig masterdiploma, niet in de rechten, bezit. Indien de vacature echter enkel om een masterdiploma vraagt en de kandidaat is in het bezit van zowel een Nederlandstalig als een Franstalig masterdiploma, dan mag de kandidaat de taal van zijn toelatingsexamen kiezen.

Het taalregime van het toelatingsexamen is dus bepalend voor de taalrol waarbij de ambtenaren worden ingedeeld. Bij ontstentenis van dergelijk examen, is het taalregime van het genoten onderwijs, zoals dat blijkt uit het opgelegde diploma, het vereiste getuigschrift, of subsidiair de verklaring van het schoolhoofd, bepalend (art. 43, § 4, tweede lid Bestuursstaalwet).

De kandidaten die in het buitenland hun onderwijs hebben genoten in een andere taal dan het Nederlands of het Frans en zich op een bij wet erkende gelijkwaardigheid van diploma's of

studiegetuigschriften kunnen beroepen, leggen het toelatingsexamen af in het Nederlands of het Frans, naar keuze. Indien geen toelatingsexamen aan de benoeming voorafgaat, wordt de kennis van de taal van de rol, waarbij de betrokkene wenst ingedeeld te worden, vastgesteld aan de hand van een voorafgaand examen (art. 43, § 4, derde lid Bestuurstaalwet).

De kandidaten die hun onderwijs hebben genoten in het Duits taalgebied, mogen hun toelatingsexamen in het Duits afleggen op voorwaarde dat zij bovendien een examen afleggen over de kennis van de Nederlandse of de Franse taal, naar gelang zij wensen ingedeeld te worden bij de Nederlandse of de Franse taalrol (art. 43, § 4, vierde lid Bestuurstaalwet).

De overgang van de ene taalrol naar de andere is verboden, behoudens klaarblijkelijke vergissing bij de indeling (art. 43, § 4, vijfde lid Bestuurstaalwet). De enige manier om toch van taalrol te veranderen is door ontslag te nemen en vervolgens opnieuw het toelatingsexamen af te leggen in de andere taal, onder de hierboven beschreven voorwaarden.

De bevorderingsexamens geschieden in de taal van de rol waarbij de examinandi zijn ingedeeld (art. 43, § 4, vijfde lid Bestuurstaalwet).

De bevorderingen geschieden per kader. De ambtenaren, die het bewijs van tweetaligheid hebben geleverd in boven aangeduide vorm, mogen deelnemen aan de bevorderingen zowel in het tweetalig kader als in het kader dat overeenkomt met de rol waarop zij ingeschreven zijn. De toepassing van deze regel mag nochtans het ten behoeve van het tweetalig kader bepaald evenwicht niet schaden (art. 43, § 5 Bestuurstaalwet).

De taalrol is bepalend voor het kader waartoe de ambtenaren behoren.

B) De taalkaders

De personeelsleden van de centrale diensten, uitgezonderd de FOD's en de POD's, worden ingedeeld in drie kaders: een Nederlands kader, een Frans kader, en een tweetalig kader (art. 43, § 2 Bestuurstaalwet).

De ambtenaren houders van een managementfunctie of van een staffunctie of bekleed met een graad van rang 13 of hoger of met een graad die gelijkwaardig is of met klasse A3, A4 of A5, met uitzondering van degenen die in de klasse A3 geïntegreerd zijn op de basis van een graad van rang 10, worden verdeeld over drie kaders : een Nederlands, een Frans en een tweetalig (art. 43, § 2, eerste lid Bestuurstaalwet). De andere ambtenaren worden verdeeld over het Nederlandse en het Franse kader (art. 43, § 2, tweede lid Bestuurstaalwet).

In concreto bestaat het tweetalig kader dus enkel voor de eerste twee trappen van de hiërarchie, en niet voor de derde tot en met de vijfde trap.

De Koning bepaalt, voor een duur van ten hoogste zes jaar, die kan worden verlengd zo geen wijziging optreedt, voor iedere centrale dienst, het percentage betrekkingen dat aan het Nederlands en aan het Frans kader dient toegewezen met inachtneming, op alle trappen van de

hiërarchie, van het wezenlijk belang dat de Nederlandse en Franse taalgebieden respectievelijk voor iedere dienst vertegenwoordigen. Nochtans, voor de managementfuncties en voor de staffuncties alsook voor de graden van rang 13 en hoger en de graden die gelijkwaardig zijn en de klassen A3, A4 en A5, onder voorbehoud van de toepassing van § 2, eerste lid, worden de betrekkingen, op alle trappen van de hiërarchie, in gelijke percentages verdeeld tussen de twee kaders (art. 43, § 3, eerste lid Bestuurstaalwet).

Het tweetalig kader omvat 20 % van de betrekkingen van de graden van rang 13 en hoger en van de graden die gelijkwaardig zijn (en van de klassen A3, A4 en A5), onder voorbehoud van de toepassing van § 2, eerste lid). Die betrekkingen worden, op alle trappen van de hiërarchie, in gelijke mate verdeeld tussen de twee taalrollen (art. 43, § 3, tweede lid Bestuurstaalwet).

Concreet betekenen de voorgaande alinea's dat op de eerste twee trappen van de hiërarchie er een verdeling komt met: 40% Nederlandse taalrol – 40% Franse taalrol – 10% tweetaligen van de Nederlandse taalrol – 10% tweetaligen van de Franse taalrol.

Om tot het tweetalig kader toegelaten te worden, moeten de ambtenaren voor een examencommissie, samengesteld door Werkenvoor.be, het bewijs leveren dat zij de tweede taal voldoende kennen. De ambtenaren wier diploma bewijst dat hun tweede taal de voertaal was van het onderwijs dat zij genoten hebben, worden van dit examen vrijgesteld (art. 43, § 3, derde lid Bestuurstaalwet).

Voor de toepassing van voorgaande regelen, bepaalt de Koning welke graden of klassen of managementfuncties of staffuncties tot een zelfde trap van de hiërarchie behoren (art. 43, § 3, vierde lid Bestuurstaalwet).

Na raadpleging van dezelfde Commissie, kan de Koning, bij een in Ministerraad overlegd en met redenen omkleed besluit, van de regel van verdeling bedoeld in art. 43, § 3, eerste lid, tweede volzin Bestuurstaalwet, afwijken ten behoeve van de centrale diensten waarvan de bevoegdheden of de werkzaamheden de Nederlandse en de Franse taalgebieden in ongelijke mate betreffen (art. 43, § 3, zesde lid Bestuurstaalwet).

In afwijking op de vorige leden, zal de vervanging bepaald in artikel 5 van de wet van 10 april 1995 betreffende de herverdeling van de arbeid in de openbare sector, gebeuren in een zelfde taalverhouding als deze die van toepassing is op de personeelsleden van de centrale dienst bekleed met eenzelfde graad (of met dezelfde klasse) (art. 43, § 3, zevende lid Bestuurstaalwet).

Afdeling 4 De centrale diensten van de FOD's en de POD's

Artikel 43ter Bestuursstaalwet regelt het taalgebruik in de centrale diensten van de FOD's en de POD's (art. 43ter, § 1 Bestuursstaalwet). Op de ministeries, zoals het Ministerie van Defensie, blijft de regeling van artikel 43 Bestuursstaalwet van toepassing.

Telkens als de aard van de zaken en het aantal personeelsleden het rechtvaardigen, worden de afdelingen in de centrale diensten (uitgezonderd de cel beleidsvoorbereiding) ingedeeld in Nederlandse en Franse directies of onderafdelingen, bureaus en secties (art. 43ter, § 2 Bestuursstaalwet).

Elke dienst doet zijn voorstel toekomen bij de Vaste Commissie voor Taaltoezicht binnen een termijn van een maand na het verstrijken van het zesde jaar. Deze commissie geeft zijn advies ten laatste drie maanden na ontvangst van de in het vooruitzicht gestelde verdeling van de betrekkingen. Laatst vermelde termijn is een termijn van verval. De nieuwe termijn van zes jaar wordt niet beïnvloed door deze procedure (art. 43ter, § 4, zevende lid Bestuursstaalwet).

Na raadpleging van dezelfde commissie, kan de Koning, bij een met redenen omkleed besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, van de regel van verdeling van de betrekkingen die overeenstemmen met managementfuncties en de betrekkingen die hieraan gelijkwaardig zijn, afwijken ten behoeve van de centrale diensten waarvan de attributen of de werkzaamheden de Nederlandse en Franse taalgebieden in ongelijke mate betreffen (art. 43ter, § 4, achtste lid Bestuursstaalwet).

A) De taalrol en de taalkennis

Alle ambtenaren worden ingeschreven op een taalrol: de Nederlandse taalrol of de Franse taalrol (art. 43ter, § 3, tweede lid Bestuursstaalwet). Er bestaat ook hier geen Duitse taalrol.

Voor de taalrol van de ambtenaren bij de FOD's en de POD's wordt verwezen naar de vorige afdeling aangezien deze bepalingen identiek zijn aan de bepalingen in artikel 43 Bestuursstaalwet, uitgezonderd de bewoordingen betreffende de bevordering naar het tweetalig kader uit artikel 43, § 5 Bestuursstaalwet.

Om ambtenaren van de andere taalrol te kunnen evalueren, moet de ambtenaar vooraf, voor een examencommissie samengesteld door de afgevaardigd bestuurder van Werkenvoor.be, het bewijs leveren van de aan de aard van de taak, met name de uitoefening van de evaluatietaak, aangepaste kennis van de tweede taal. Dit examen omvat, in die volgorde, enerzijds, een proef mondelinge expressie in de tweede taal en, anderzijds, een proef begrijpend lezen van en controle van de inhoud van een tekst, opgesteld in die tweede taal. De ambtenaren die geslaagd zijn in het examen waarvan sprake in § 5, eerste lid, in fine, worden van dit examen vrijgesteld (art. 43ter, § 7, eerste lid Bestuursstaalwet).

Om een managementfunctie te kunnen uitoefenen, moet de kandidaat uiterlijk zes maanden na zijn aanstelling, op straffe van een voortijdige beëindiging van zijn mandaat, het bewijs leveren van de kennis van de tweede taal, bedoeld in het vorig lid (art. 43ter, § 7, tweede lid Bestuurstaalwet).

Met die functionele kennis van de andere taal aangepast aan de evaluatie wordt bedoeld een actieve en passieve mondelinge kennis en een passieve schriftelijke kennis van die taal. Die kennis strekt ertoe de communicatie en de samenwerking tussen het management, de evaluator en zijn medewerkers te verbeteren (art. 43ter, § 7, derde lid Bestuurstaalwet).

In afwijking van artikel 39, § 1, kunnen de evaluatoren en de houders van een managementfunctie in de gecentraliseerde federale overheidsdiensten beroep doen op vertalers voor het opstellen van elk document met betrekking tot de evaluatie van een ambtenaar (art. 43ter, § 7, vierde lid Bestuurstaalwet).

Met het oog op de uitoefening van een taak die de eenheid in de rechtspraak moet verzekeren, moeten de ambtenaren bovenop het bewijs van de kennis van de tweede taal, bedoeld in art. 43ter, § 7, eerste lid Bestuurstaalwet, vooraf, voor een examencommissie samengesteld door de afgevaardigd bestuurder van Werkenvoor.be het bewijs leveren van de kennis, aangepast aan een taak, die de eenheid van de rechtspraak moet verzekeren. Dit houdt in het bewijs van de kennis van de administratieve en juridische woordenschat in die tweede taal. Hiertoe wordt door Werkenvoor.be een syllabus vooraf ter beschikking gesteld. De ambtenaren die geslaagd zijn in het examen waarvan sprake in § 5, eerste lid, in fine, worden van dit examen vrijgesteld (art. 43ter, § 7, vijfde lid Bestuurstaalwet).

De Koning bepaalt voor elke gecentraliseerde federale overheidsdienst, bij besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de functies die de eenheid in de rechtspraak verzekeren (art. 43ter, § 7, zesde lid Bestuurstaalwet).

De voorwaarden en het programma van het examen bedoeld in het eerste en het vijfde lid, alsmede de samenstelling van de examencommissie bedoeld in het eerste en het vijfde lid worden bepaald bij een koninklijk besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad (art. 43ter, § 7, zesde lid Bestuurstaalwet). De uitvoering van deze paragraaf geschiedde met het KB 27 februari 2017.

B) Over de functionele tweetaligheid van artikel 43ter, § 7 Bestuurstaalwet in het bijzonder

Vanaf 1 mei 2017 is de nieuwe regeling betreffende de functionele tweetaligheid van kracht. Met het KB 27 februari 2017 werd uitvoering gegeven aan artikel 43ter, § 7 Bestuurstaalwet. Het resultaat is dat bepaalde leidinggevende ambtenaren van de FOD's en de POD's hun kennis van de tweede taal, het Nederlands dan wel het Frans, moeten bewijzen.

De leidinggevende functies die binnen het toepassingsgebied van artikel 43ter, § 7 vallen zijn:

- alle mandaathouders;
- de voorzitter, de voorzitter van het directiecomité;
- de houder van een managementfunctie 1;
- de functioneel directeur van de stafdienst Personeel en Organisatie;
- de ambtenaar belast met de leiding van de juridische dienst, voor zover deze evaluator is;
- iedere ambtenaar die medewerkers van een andere taalrol wil evalueren;
- iedere andere functie die in andere specifieke wetgeving wordt vermeld.

Iedere ambtenaar die een evaluatietaak uitvoert zal dus moeten slagen voor het taalexamen op grond van art. 10bis KB 8 maart 2001.

Iedere ambtenaar die ook de eenheid in rechtspraak moet kunnen verzekeren, zal eerst moeten slagen voor het taalexamen op grond van art. 11bis KB 8 maart 2011 vooraleer hij aan het taalexamen van art. 10bis KB 8 maart 2001 kan meedoen.

De mandaathouders die al in dienst waren op 1 mei 2017 beschikken over een overgangstermijn van 30 maanden, vanaf diezelfde datum, om te slagen de bovenstaand taalexamen van art. 10bis KB 8 maart 2001, en indien noodzakelijk, het examen van art. 11bis KB 8 maart 2001.

Ambtenaren die medewerkers van een andere taalrol willen evalueren beschikken niet over een overgangstermijn.

Ambtenaren in het bezit van een taalcertificaat op basis van artikel 7 KB 8 maart 2001 (niveau A of B) of een taalcertificaat op basis van artikel 12 KB 8 maart 2001, zijn vrijgesteld van bovenstaande taalexamens.

Indien de leidinggevende ambtenaar niet tijdig slaagt voor het taalexamen van artikel 10bis KB 8 maart 2001, verliest hij het recht om medewerkers in een andere taal te evalueren.

Indien de leidinggevende ambtenaar niet tijdig slaagt voor het taalexamen van artikel 10bis en art. 11bis KB 8 maart 2001, verliest hij zijn mandaat.

C) De taalkaders

Alle betrekkingen, de betrekking van voorzitter van het Directiecomité uitgezonderd, wanneer het aantal van de betrekkingen die overeenstemmen met managementfuncties en de betrekkingen die hieraan gelijkwaardig zijn, oneven is (en uitgezonderd de betrekkingen van de leden van de cel beleidsvoorbereiding), worden verdeeld over twee kaders : een Nederlands en een Frans (art. 43ter, § 3, eerste lid Bestuurstaalwet).

De Koning bepaalt, voor een duur van ten hoogste zes jaar, die wordt hernieuwd zo geen wijziging optreedt, voor iedere centrale dienst het percentage betrekkingen dat aan het

Nederlands en aan het Frans kader dient toegewezen met inachtneming, op elke taaltrap, van het wezenlijk belang dat de Nederlandse en de Franse taalgebieden respectievelijk voor iedere dienst vertegenwoordigen (art. 43ter, § 4, eerste lid Bestuursstaalwet)

Nochtans, worden, op elke taaltrap, de betrekking van voorzitter van het Directiecomité uitgezonderd wanneer het aantal van de bedoelde betrekkingen oneven is, de betrekkingen die overeenstemmen met managementfuncties en de betrekkingen die hieraan gelijkwaardig zijn in gelijke percentages verdeeld tussen de twee taalkaders (art. 43ter, § 4, tweede lid Bestuursstaalwet).

Bovendien worden alle betrekkingen van voorzitter van het Directiecomité in gelijke percentages toegewezen aan het Nederlandse en Franse taalkader, met dien verstande dat, ingeval binnen de gecentraliseerde federale overheidsdiensten horizontale diensten worden gecreëerd, minstens één van deze betrekkingen van voorzitter van het Directiecomité moet worden toebedeeld aan de andere taalrol (art. 43ter, § 4, derde lid Bestuursstaalwet).

Wanneer evenwel het totaal aantal betrekkingen van voorzitter van het Directiecomité oneven is, wordt de betrekking van de afgevaardigd bestuurder van Werkenvoor.be meegerekend om een even aantal betrekkingen te bereiken. Het aldus bereikte aantal wordt in gelijke percentages toegewezen aan het Nederlandse en Franse taalkader (art. 43ter, § 4, vierde lid Bestuursstaalwet).

Concreet betekenen de voorgaande alinea's dat voor de eerste twee trappen van hiërarchie er een verdeling is met: 50% Nederlandse taalrol – 50% Franse taalrol. Binnen de FOD's en de POD's bestaat er geen tweetalig kader, dit bestaat enkel voor de diensten bedoeld in artikel 43 Bestuursstaalwet.

Voor de toepassing van voorgaande regelen, bepaalt de Koning welke betrekkingen tot eenzelfde taaltrap behoren (art. 43ter, § 4, vijfde lid Bestuursstaalwet).

Afdeling 5 De uitvoeringsdiensten waarvan de zetel in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is

De bepalingen betreffende de centrale diensten, uitgezonderd de FOD's en de POD's, met uitzondering van artikel 43, § 6 Bestuursstaalwet, zijn, met uitzondering van artikel 43, § 6 Bestuursstaalwet, van toepassing op alle uitvoeringsdiensten waarvan de zetel in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is (art. 44 Bestuursstaalwet).

De bepalingen betreffende FOD's en de POD's zijn van toepassing op de uitvoeringsdiensten van de FOD's (art. 44bis Bestuursstaalwet).

Bovenvermelde uitvoeringsdiensten worden zo georganiseerd dat het publiek zonder enige moeite in het Nederlands of in het Frans te woord kan worden gestaan (art. 45 Bestuursstaalwet).

Afdeling 6 De uitvoeringsdiensten waarvan de zetel gevestigd is buiten het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad

De uitvoeringsdiensten waarvan de zetel buiten het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gevestigd is, ressorteren onder dezelfde regeling als de centrale diensten, behoudens de uitzonderingen van artikel 46, §§ 2 tot 6 (art. 46, § 1 Bestuurstaalwet).

De personeelsleden van het eentalig kader, dat niet overeenkomt met de taalgroep van de gemeente waar de zetel van de dienst gevestigd is, moeten een elementaire kennis van de taal van de gemeente bezitten, wanneer zij wegens hun functie geregeld omgang hebben met het werkliedenpersoneel (art. 46, § 3 Bestuurstaalwet).

De ambtenaar die aan het hoofd van de dienst staat, moet, door een examen afgelegd bij Werkenvoor.be, ervan laten blijken dat hij een voldoende kennis van de tweede taal bezit (art. 46, § 4 Bestuurstaalwet).

De personeelsleden die omgang hebben met het publiek, moeten een voldoende of elementaire kennis van de tweede taal bezitten, naar gelang zij tot de eerste klasse of tot de volgende klassen behoren (art. 46, § 5 Bestuurstaalwet).

De Koning treft maatregelen om het aantal in artikel 46 Bestuurstaalwet bedoelde diensten, binnen de vijf na de inwerkingtreding, tot een minimum te herleiden (art. 46, § 6 Bestuurstaalwet).

In afwijking van artikel 46, § 1 Bestuurstaalwet, en onverminderd de bepalingen van artikel 46, §§ 2 tot 6 Bestuurstaalwet, ressorteren de uitvoeringsdiensten van de gecentraliseerde federale overheidsdiensten waarvan de zetel gevestigd is buiten het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en waarvan de werkring het ganse land bestrijkt onder dezelfde regeling als de centrale diensten (art. 46*bis*, eerste lid Bestuurstaalwet).

Vanaf de inwerkingtreding van artikel 43*ter*, § 7 Bestuurstaalwet wordt de kennis van de tweede taal, bedoeld in het eerste lid van diezelfde paragraaf, beschouwd als de voldoende kennis van de tweede taal zoals bedoeld in artikel 46, §§ 4 en 5 Bestuurstaalwet (art. 46*bis*, tweede lid Bestuurstaalwet).

Afdeling 7 De buitenlandse diensten

De buitenlandse diensten worden zo georganiseerd dat aan de bepalingen van artikel 47, §§ 1 tot en met 4, kan voldaan worden en dat het Belgisch publiek zonder enige moeite in het Nederlands of in het Frans kan worden te woord gestaan (art. 47, § 5 Bestuurstaalwet).

De betrekkingen, die voor de gezamenlijke buitenlandse diensten aangewezen zijn, worden op alle trappen van de hiërarchie, in gelijke mate verdeeld over de Nederlandse en Franse taalrollen. De titularissen van die betrekkingen moeten voor een examencommissie,

samengesteld door Werkenvoor.be, het bewijs leveren dat zij een aan hun functie aangepaste kennis van de tweede taal - het Frans of het Nederlands – bezitten (art 47, § 5, tweede lid Bestuursstaalwet).

Voor een meer gedetailleerde bespreking van de taalkaders en het opstellen ervan stelt de VCT een vademecum beschikbaar op haar website 'www.vct-cpcl.be'.

Hoofdstuk 10 De taalexamens

Afdeling 1 De taalexamens georganiseerd door Werkenvoor.be

A) Algemeen

De VCT houdt toezicht tijdens de mondelinge taaltesten georganiseerd door Werkenvoor.be, het selectiebureau van de federale overheid. De VCT stuurt een waarnemer en gaat na of deze examens georganiseerd worden volgens de voorgeschreven regels. Als dusdanig is de VCT gerechtigd om de vernietiging van een benoeming te vorderen, indien deze benoeming zou zijn geschied op grond van een taalexamen dat volgens de VCT niet op correcte wijze is verlopen.

Het toezicht door de VCT geschiedt op basis van artikel 61 Bestuursstaalwet en artikel 12 KB 11 maart 2018 en werd nader vastgelegd in een protocolakkoord dat op 25 mei 2016 werd getekend door de voorzitter van de VCT en de gedelegeerd bestuurder *ad interim* van Werkenvoor.be. Dit protocolakkoord stelt dat de VCT bevoegd is om na te gaan of de inhoud van het examen is afgestemd op de aard van de betrekking of taak die betrokken kandidaat uitoefent of zal uitoefenen. In dit verband is Werkenvoor.be ertoe gehouden om iedere wijziging aangaande zowel de inhoud als de moeilijkheidsgraad van een taalexamen voor advies aan de VCT mee te delen. De resultaten van de controles worden gebundeld in een jaarlijks verslag aan de minister van Openbaar Ambt.

B) Reglementair kader

Op grond van artikel 61, § 4, tweede lid Bestuursstaalwet heeft de VCT de bevoegdheid gekregen van de wetgever om toezicht te houden op de taalexamens die worden georganiseerd door Werkenvoor.be. Dit artikel bepaalt het volgende:

Art. 61, § 4 Bestuursstaalwet – “Zij is ertoe gemachtigd toezicht te houden op de examens die in het kader van deze gecoördineerde wetten met of zonder tussenkomst van de Vaste Wervingssecretaris, uitgeschreven worden of er waarnemers naar toe te zenden. Het is bovendien haar plicht de aangepastheid te beoordelen van de inhoud van het examen aan de aard van de functie of de taak die de titularis van het ambt waarneemt of zal waarnemen en waarvoor deze gecoördineerde wetten een taalkennisvereiste opleggen. Zij laat zich daartoe bijstaan door een vertegenwoordiger van elk van de daartoe erkende verenigingen waarvan het maatschappelijk doel de verdediging van de rechten van hun leden in het kader van het gebruik der talen in bestuurszaken is. Zij organiseert met het oog op deze beoordeling een evaluatie bij wijze van steekproeven. De resultaten van de evaluatie worden vermeld in het omstandig verslag bedoeld in artikel 62, tweede lid. De Commissie kan hierbij de nodige aanbevelingen formuleren.”

Deze toezichhoudende regeling van de VCT wordt verder uitgewerkt in twee koninklijke besluiten, namelijk het KB 8 maart 2001 en het KB 11 maart 2018.

Zo verplicht artikel 19, eerste lid KB 8 maart 2001 Werkenvoor.be om de VCT te informeren welke taalexamens worden georganiseerd. Deze verplichting wordt in dit lid als volgt verwoord:

Art. 19, eerste lid KB 8 maart 2001 – “Aan de Vaste Commissie voor Taaltoezicht wordt door de Afgevaardigd bestuurder van het Selectiebureau van de Federale Overheid, per brief, kennis gegeven van de aard, de plaats, de datum en het uur van de taalexamens die hij organiseert.”

Verder wordt er doorheen de artikel 62 Bestuursstaalwet en artikel 12, tweede lid KB 11 maart 2018 bepaald aan welke overheden de bevindingen van de VCT moeten worden meegedeeld. Deze bepalingen zijn in de volgende bewoordingen gesteld:

Art. 62 Bestuursstaalwet – “Ieder jaar brengt de Commissie de regering in de loop van de maand maart een omstandig verslag uit over haar werkzaamheden.

Dit omstandig verslag wordt aan de leden van de Wetgevende Kamers overgemaakt. In een aanvullend verslag deelt de Minister van Binnenlandse Zaken aan de Wetgevende Kamers mede welk gevolg gegeven is aan de zaken waarin hij, bij toepassing van artikel 61, §§ 2 en 6, in de plaats van de Commissie is opgetreden”

Art. 12, tweede lid KB 11 maart 2011 – “De bevindingen van de verenigde vergadering van de afdelingen der commissie bij de inzage van de verslagen van de waarnemers die worden gezonden naar de met medewerking van Werkenvoor.be georganiseerde taalexamens, worden gericht aan de Minister tot wiens bevoegdheid het Openbaar Ambt behoort, aan Werkenvoor.be, aan de Minister die in de zaak de toezichhoudende overheid is, en, in voorkomend geval, aan de adjunct-gouverneur van Vlaams-Brabant en de vice-gouverneur van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.”

C) De soorten taalexamens op basis van de taalkennisvereisten in de bestuursstaalwet

Artikel 53 van de bestuursstaalwet bepaalt dat alleen Werkenvoor.be bevoegd is om bewijzen omtrent de vereiste taalkennis uit te rekenen.

Het KB 8 maart 2001 regelt de voorwaarden voor het uitreiken van die bewijzen.

De taalexamens hebben tot doel na te gaan of de kandidaten een praktische kennis hebben van de taal in verband met de vereisten van de waar te nemen functie of betrekking (art. 5 KB 8 maart 2001).

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende soorten taalexamens en de overeenstemmende artikels in de bestuursstaalwet.

Artikel in decreet 8 maart 2011	Overeenstemmende artikelen in de bestuursaalwet
Artikel 7	Artikel 15, § 1, derde en vierde lid Bestuursaalwet Artikel 21, § 1, derde lid Bestuursaalwet Artikel 27, tweede en derde lid Bestuursaalwet Artikel 38, § 1, tweede lid Bestuursaalwet Artikel 38, § 4 Bestuursaalwet Artikel 38, § 5 Bestuursaalwet Artikel 43, § 4, eerste, derde en vierde lid Bestuursaalwet Artikel 44 Bestuursaalwet Artikel 46, § 1 Bestuursaalwet
Artikel 8	Artikel 21, § 2 Bestuursaalwet Artikel 38, § 4 Bestuursaalwet
Artikel 9, § 1	Deze testen worden niet meer georganiseerd ten gevolge van arrest nr. 217.481 van de Raad van State
Artikel 9, § 2 voldoende kennis	Artikel 15, § 2, vijfde lid Bestuursaalwet Artikel 46, § 5 Bestuursaalwet
Artikel 9, § 2 elementaire kennis	Artikel 15, § 2, vijfde lid Bestuursaalwet Artikel 29 Bestuursaalwet Artikel 46, § 5 Bestuursaalwet
Artikel 10	Artikel 46, § 3 Bestuursaalwet
Artikel 10bis	Artikel 43ter, § 7, eerste lid Bestuursaalwet
Artikel 11	Artikel 21, § 4 Bestuursaalwet Artikel 38, § 4 Bestuursaalwet
Artikel 11bis	Artikel 43ter, § 7, vijfde lid Bestuursaalwet
Artikel 11ter	Ambtenaren die functies uitoefenen die de eenheid in de rechtspraak verzekeren, zijn : 1° de voorzitter van het directiecomité; 2° de voorzitter; 3° de houder van een managementfunctie - 1; 4° de functioneel directeur van de stafdienst Personeel en Organisatie;

	5° voor zover deze evaluator is, de ambtenaar belast met de leiding van de juridische dienst; 6° degenen die enige functie uitoefenen die bepaald is bij een koninklijk besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, na advies van de voorzitter van het directiecomité.
Artikel 12	Artikel 43, § 3, derde lid Bestuurstaalwet
Artikel 13	Artikel 46, § 4 Bestuurstaalwet
Artikel 14	Artikel 47, § 5 Bestuurstaalwet

Afdeling 2 De taalexamens in de taalgrensgemeenten

A) Algemeen

De VCT houdt toezicht tijdens de taalexamens die georganiseerd worden door de taalgrensgemeenten. De VCT stuurt een waarnemer en gaat na of deze examens georganiseerd worden volgens de voorgeschreven regels. Als dusdanig is de VCT gerechtigd om de vernietiging van een benoeming te vorderen, indien deze benoeming zou zijn geschied op grond van een taalexamen dat volgens de VCT niet op correcte wijze is verlopen.

B) Reglementair kader

Met toepassing van de artikelen 15, § 2, en 61, § 4, tweede lid Bestuurstaalwet is de VCT ertoe gemachtigd toezicht uit te oefenen op de taalexamens die in de taalgrensgemeenten worden georganiseerd.

Verder wordt er doorheen artikel 62 Bestuurstaalwet en artikel 12, eerste lid KB 11 maart 2018 bepaald aan welke overheden de bevindingen van de VCT moeten worden meegedeeld. Voor artikel 62 Bestuurstaalwet wordt verwezen naar de voorgaande afdeling omtrent de taalexamens georganiseerd door Werkenvoor.be.

Artikel 12, eerste lid KB 11 maart 2018 is in de volgende bewoordingen gesteld: ‘De bevindingen van de verenigde vergadering van de afdelingen van de Commissie bij de inzage van de verslagen van de waarnemers die worden gezonden naar de taalexamens die zonder de tussenkomst van Werkenvoor.be in de taalgrensgemeenten worden georganiseerd, worden aan al de belanghebbende bestuursoverheden gericht.’

C) De soorten taalexamens op basis van het vereiste kennisniveau

Overeenkomstig artikel 15 Bestuursaalwet worden er drie soorten taalexamens georganiseerd die overeenstemmen met een bepaald kennisniveau van de andere taal.

Artikel bestuursaalwet	Vereist kennisniveau
Artikel 15, § 2, tweede lid Bestuursaalwet	Elementaire kennis
Artikel 15, § 2, eerste lid Bestuursaalwet	Voldoende kennis
Artikel 15, § 1 Bestuursaalwet	Kennis van de taal van het gebied

De taalgrensgemeenten staan zelf in voor de organisatie van deze taalexamens en kunnen dus zelf bepalen of de examens effectief het vereiste kennisniveau testen, dit onder bovenvermeld toezicht van de VCT.

Hoofdstuk 11 Het taalgebruik in de sociale betrekkingen

Afhankelijk van de ligging van de exploitatiezetel zal de te gebruiken taal in de akten en bescheiden van ondernemingen die voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen, geregeld worden door artikel 52 Bestuurstaalwet, het septemberdecreet, of het augustusdecreet.⁹⁵ In het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, de randgemeenten, en de taalgrensgemeenten is artikel 52 Bestuurstaalwet van toepassing. In het homogeen Nederlandse taalgebied is het septemberdecreet van toepassing en in het homogeen Franse taalgebied is het augustusdecreet van toepassing.

Zowel het Hof van Cassatie als het Grondwettelijk Hof hebben gesteld dat een exploitatiezetel gedefinieerd wordt als iedere vestiging of elk centrum met enige standvastigheid waaraan het personeelslid verbonden is en waar de sociale betrekkingen tussen werknemer en werkgever in principe plaatshebben, omdat daar doorgaans de opdrachten en de instructies aan het personeel worden gegeven, hem alle mededelingen worden gedaan en hij zich tot de werkgever wendt.⁹⁶

Afdeling 1 De Bestuurstaalwet

Voor de akten en bescheiden, die voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen en voor die welke bestemd zijn hun personeel, gebruiken de private nijverheids-, handels of financiebedrijven de taal van het gebied waar hun exploitatiezetel of hun onderscheiden exploitatiezetels gevestigd zijn (art. 52, § 1, eerste lid Bestuurstaalwet).

In Brussel-Hoofdstad stellen de bedrijven die bescheiden in het Nederlands wanneer zij bestemd zijn voor het Nederlandssprekend personeel en in het Frans wanneer zij bestemd zijn voor het Franssprekend personeel (art. 52, § 1, tweede lid Bestuurstaalwet).

Onverminderd de hun bij § 1 opgelegde verplichtingen, mogen dezelfde bedrijven bij de berichten, mededelingen, akten, getuigschriften en formulieren bestemd voor het personeel een vertaling voegen in een of meer talen, zo de samenstelling van dat personeel zulks rechtvaardigt (art. 52, § 2 Bestuurstaalwet).

⁹⁵ Advies nr. 49.151 van 11 juli 2017.

⁹⁶ Arbitragehof 30 januari 1986, nr. 10/86, BS 12 februari 1986, 1713 ; Arbitragehof 18 november 1986, nr. 29/86, BS 10 december 1986, 16716; Cass. 22 april 2002, AR S.01.0090.N; Adviezen nrs. 32.428 van 24 juli 2000; 33.396 van 6 september 22001; 44.030 van 8 juni 2012.

Afdeling 2 Het septemberdecreet⁹⁷

De Vlaamse Gemeenschap heeft met het septemberdecreet in 1973 een eigen regeling voor de sociale betrekkingen ingevoerd voor het homogeen Nederlandse taalgebied.

A) Toepassingsgebied

Het decreet is van toepassing op de natuurlijke personen en rechtspersonen die een exploitatiezetel in het homogeen Nederlandse taalgebied hebben. Het regelt het taalgebruik voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede voor de wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen (art. 1 septemberdecreet).

Voor de toepassing van dit decreet worden gelijkgesteld met:

1° werknemers: de personen die anders dan krachtens een arbeidsovereenkomst, arbeid verrichten onder het gezag van een andere persoon, of die arbeid verrichten onder gelijkaardige voorwaarden als die van een arbeidsovereenkomst;

2° werkgevers: de personen die de werknemers, vermeld in punt 1°, tewerkstellen, ongeacht de aard van hun bedrijvigheid;

3° ondernemingen: de inrichtingen van werkgevers en met werkgevers gelijkgestelde personen die een activiteit buiten het bedrijfsleven uitoefenen.

De sociale betrekkingen omvatten zowel de mondelinge als schriftelijke individuele en collectieve contacten tussen de werkgevers en de werknemers, die rechtstreeks of onrechtstreeks verband houden met de tewerkstelling (art. 3 septemberdecreet).

Sociale betrekkingen tussen werkgevers en werknemers omvatten ook onder meer (art. 4 septemberdecreet):

§ 1. alle betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, die op het vlak van de onderneming plaatsvinden in de vorm van bevelen, mededelingen, publicaties, dienstvergaderingen of personeelsvergaderingen, sociale dienst, arbeidsgeneeskundige dienst, maatschappelijke werken, vervolmakingscyclussen, disciplinaire procedure, onthaal en andere;

§ 2. de betrekkingen die op het vlak van de onderneming plaatsvinden in de ondernemingsraad, het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaats, of tussen de

⁹⁷ Decreet van 19 juli 1973 tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de voor de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen. BS 06 september 1973..

werkgever en de syndicale afvaardiging, alsmede in of met elk ander orgaan dat tot institutionalisatie van die betrekkingen bij wet of collectief overleg zou worden opgericht;

§ 3. alle werkaanbiedingen, in welke vorm ook, uitgaande van de werkgever teneinde de werknemer te werven;

§ 4. alle betrekkingen tussen werkgevers en de sollicitanten, voorafgaande aan het arbeidscontract en de eigenlijke tewerkstelling, ongeacht het feit of er al dan niet een arbeidscontract tot stand komt.

De te gebruiken taal voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede voor de wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen en voor alle documenten die bestemd zijn voor het personeel, is het Nederlands (art. 5, § 1 septemberdecreet).

Voor individuele arbeidsovereenkomsten kan bijkomend een rechtsgeldige versie worden opgemaakt in de talen bepaald in art. 5, § 2 septemberdecreet.

B) Sancties

De stukken of handelingen, die in strijd zijn met de bepalingen van dit decreet, zijn nietig. De nietigheid wordt ambtshalve door de rechter vastgesteld (art. 10, eerste lid septemberdecreet).

De bevoegde arbeidsauditeur, de ambtenaar van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht of iedere persoon of vereniging die van een rechtstreeks of onrechtstreeks belang kan doen blijken, kan de nietigverklaring vorderen voor de arbeidsrechtbank van de plaats waar de werkgever gevestigd is (art. 10, tweede lid septemberdecreet).

Het vonnis beveelt ambtshalve de vervanging van de betrokken stukken. De opheffing van de nietigheid heeft slechts uitwerking vanaf de dag van de vervanging: voor geschreven stukken vanaf de dag van de indiening van de vervangende stukken bij de griffie van de arbeidsrechtbank (art. 10, derde lid septemberdecreet).

De nietigverklaring kan geen nadeel berokkenen aan de werknemer en laat de rechten van derden onverminderd. De werkgever is aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn nietige stukken of handelingen ten nadele van de werknemer of van derden (art. 10, vierde lid septemberdecreet).

De sancties vervat in dit artikel gelden eveneens ten aanzien van de akten en bescheiden van de ondernemingen, voorgeschreven bij wetten en reglementen, en van die bestemd voor het personeel, die reeds, overeenkomstig artikel 52, § 1, van het koninklijk besluit van 18 juli 1966 houdende coördinatie van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, in het Nederlands dienden te worden gesteld (art. 10, vijfde lid septemberdecreet).

De artikelen 11 tot en met 16 septemberdecreet bepalen nader de administratieve geldboetes die opgelegd kunnen worden op basis van dit decreet.

Afdeling 3 Het augustusdecreet⁹⁸

De Franse Gemeenschap heeft met het augustusdecreet in 1982 een eigen regeling voor de sociale betrekkingen ingevoerd voor het homogeen Franse taalgebied.

A) Toepassingsgebied

Het augustusdecreet is van toepassing op de fysieke of morele personen die hun exploitatiezetel in het homogeen Franse taalgebied hebben (art. 1 augustusdecreet).

De taal te gebruiken voor de sociale betrekkingen tussen werkgevers en werknemers, alsook voor de akten en documenten der ondernemingen voorgeschreven door de wet en de reglementen in het Frans, onverminderd het bijkomend gebruik van de taal door de partijen gekozen (art. 2, eerste lid augustusdecreet).

In geen enkel geval, mag het gebruik van de Franse taal de geldigheid van de akten en documenten bezoedelen (art. 2, tweede lid augustusdecreet).

Elke clausule, die ernaar streeft het gebruik van de Franse taal te beperken, is nietig (art. 2, derde lid augustusdecreet).

B) Sancties

De akten en documenten opgesteld in schending van artikel 2 van dit decreet zijn nietig. De nietigheid wordt ambtshalve vastgesteld door de rechter (art. 3, eerste lid augustusdecreet).

De opheffing van de nietigheid heeft slechts uitwerking op het ogenblik dat een versie van de akten en documenten, overeenkomstig met het voorgeschrevene van artikel 2, ter beschikking gesteld is van de partijen (art. 3, tweede lid augustusdecreet).

In tegenstelling tot het septemberdecreet heeft de VCT hier niet de bevoegdheid gekregen om de nietigheid te vorderen. Evenmin worden er administratieve geldboetes opgelegd voor overtredingen.

⁹⁸ Décret de 30 juin 1982 relatif à la protection de la liberté de l'emploi des langues et de l'usage de la langue française en matière de relations sociales entre les employeurs et leur personnel ainsi que d'actes et documents des entreprises imposés par la loi et les règlements. *BS* 27 augustus 1982.

Hoofdstuk 12 De Vaste Commissie voor Taaltoezicht

De Vaste Commissie voor Taaltoezicht werd opgericht bij artikel 60, § 1 Bestuursstaalwet. De rechtstoestand van de VCT wordt geregeld door het KB 11 maart 2018.

Afdeling 1 Doel en samenstelling

De Vaste Commissie voor Taaltoezicht is belast met het algemeen toezicht op de toepassing van de taalwetgeving inzake bestuurszaken, alsook het toezicht op de taalwetgeving in de sociale betrekkingen ten gevolge van de respectievelijke decreten van de Vlaamse en Franse Gemeenschap.

De VCT bestaat uit een voorzitter en elf leden:

- de voorzitter van de VCT wordt aangewezen door de Kamer van volksvertegenwoordigers;
- vijf leden, alsmede hun eerste en tweede plaatsvervangers, worden benoemd uit een drievoudige lijst voorgedragen door het Vlaams Parlement;
- vijf leden, alsmede hun eerste en tweede plaatsvervangers, worden benoemd uit een drievoudige lijst voorgedragen door het Parlement van de Franse Gemeenschap;
- één lid, alsmede zijn eerste en tweede plaatsvervanger, wordt voorgedragen door het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap.

Elk van de leden, die voor vier jaar worden benoemd, heeft een eerste en een tweede plaatsvervanger.

Het lidmaatschap van de VCT is onverenigbaar met het uitoefenen van om het even welk politiek mandaat.

De VCT wordt bijgestaan door rijkspersoneel dat door de Federale Regering ter beschikking wordt gesteld.

A) De Nederlandse en de Franse afdeling

De Nederlandse afdeling bestaat uit de vijf leden die werden benoemd op voordracht van het Parlement van de Vlaamse Gemeenschap. Zij is bevoegd voor alle aangelegenheden die gelokaliseerd of lokaliseerbaar zijn in gemeenten zonder speciale taalregeling uit het Nederlandse taalgebied.

De Franse afdeling bestaat uit de vijf leden die werden benoemd op voordracht van het Parlement van de Franse Gemeenschap. Zij is bevoegd voor alle aangelegenheden die

gelokaliseerd of lokaliseerbaar zijn in gemeenten zonder speciale taalregeling uit het Franse taalgebied.

Iedere afdeling spreekt zich middels een advies uit over klachten die door particulieren worden ingediend wegens overtreding van de bestuurstaalwet in de taalhomogene gemeenten. Zo ook kan iedere afdeling door de regeringen van elke betrokken gemeenschap of gewest worden geraadpleegd voor een vraag om advies met betrekking tot de toepassing van de bestuurstaalwet in de taalhomogene gemeenten.

B) De verenigde vergadering van de afdelingen

De verenigde afdelingen genieten een residuaire bevoegdheid en zijn bevoegd voor alles wat niet de gelokaliseerde of lokaliseerbare zaken in de taalhomogene gemeenten betreft.

Deze verenigde vergadering is derhalve bevoegd voor:

- het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad;
- het Duitse taalgebied;
- de rand- en taalgrensgemeenten;
- de gemeenten Weismes en Malmedy;
- de centrale- en uitvoeringsdiensten.

De verenigde vergadering van de afdelingen van de Commissie kan de zaken betreffende het Duitse taalgebied of de gemeenten Weismes en Malmedy niet onderzoeken als het Duitstalige lid afwezig is.

Afdeling 2 Bevoegdheden

Zoals eerder vermeld is de VCT belast met het algemeen toezicht op de bestuurstaalwetgeving. Dit betekent dat de VCT alle opmerkingen die zij nodig acht aan een regering kan betekenen wanneer zij maar wil (art. 61, § 1 Bestuurstaalwet).

A) Vragen om advies

Vragen om advies kunnen ingediend worden door zowel de federale als de gemeenschaps –en gewestministers, door de leidinggevenden van administratieve overheden, of door de burgemeesters, de provinciegouverneurs of hun gemachtigden (art. 10 KB 11 maart 2018).

De ministers kunnen de VCT raadplegen over alle algemene zaken die de toepassing van de bestuurstaalwet betreffen (art. 61, § 2 Bestuurstaalwet). Zij zijn verplicht om het advies in te

winnen indien het een reglementair besluit aangaande de toepassing van de bestuurstaalwet betreft.

Zo heeft de Raad van State, afdeling wetgeving, in haar advies nr. 63.329/2-3 van 22 mei 2018 over een voorontwerp van wet 'houdende diverse bepalingen inzake gezondheid' nog recent verwezen naar de bevoegdheid van de VCT in deze materie overeenkomstig artikel 61, § 2 Bestuurstaalwet.⁹⁹

De adviesaanvraag kan rechtsgeldig aanhangig worden gemaakt door middel van een door de minister ondertekend verzoekschrift per gewone of aangetekende post, of per e-mail. Dit geldt ook voor de leidinggevendenden van administratieve overheden, en de burgemeester, de provinciegouverneur of hun gemachtigde (art. 10, §§ 1 en 2 KB 11 maart 2018).

Een vraag om advies kan ook verplicht zijn door de bestuurstaalwet. Zo zijn de voorstellen tot het verdelen van betrekkingen over taalkaders in de centrale diensten en de uitvoeringsdiensten onderworpen aan het voorafgaand advies van de VCT. Zie hiervoor hoofdstuk 8.

B) Klachten

In het kader van haar toezichtsovereenkomst spreekt de VCT zich uit door middel van adviezen naar aanleiding van klachten die ingediend werden door particulieren wegens een mogelijke overtreding van de Bestuurstaalwet.

Deze bevoegdheid werd niet formeel in de wet ingeschreven. Zij wordt afgeleid uit artikel 61, § 6 Bestuurstaalwet en artikel 11 KB 11 maart 2018. Dat laatste artikel is in de volgende bewoordingen gesteld: "Een klacht kan bij de verenigde vergadering van de afdelingen van de Commissie aanhangig worden gemaakt door middel van een ondertekend verzoekschrift, dat bij aangetekende, gewone brief of elektronische post aan de voorzitter van de Commissie wordt gezonden."

Iedereen kan bij de voorzitter van de VCT een klacht indienen, zonder een belang te moeten aantonen. De enige vereiste is dat de klacht ondertekend en gericht is aan de voorzitter van de VCT.

C) Het onderzoeksrecht van de VCT

De VCT kan ook op eigen initiatief in de verschillende openbare diensten onderzoeken instellen in verband met de naleving van de bestuurstaalwet en deze onderzoeken afronden met het uitbrengen van een advies (art. 61, § 4 Bestuurstaalwet en art. 16 KB 11 maart 2018). Zij kan

⁹⁹ Zie ook R.v.St. nr. 56.272/VR van 19 juni 2014.

om overlegging verzoeken van alle stukken die haar nodig lijken voor haar onderzoek. Zij mag ook ter plaatse alle vaststellingen doen.

D) De taalexamens

De VCT is bevoegd voor het toezicht op alle examens die hun grondslag hebben in de bestuurstaalwet. Het betreft hier met name zulke taalexamens georganiseerd door Werkenvoor.be, alsmede de taalexamens georganiseerd door de taalgrensgemeenten. De VCT stuurt naar de examens een waarnemer en gaat na of deze examens georganiseerd worden volgens de voorgeschreven regels. Zie hiervoor hoofdstuk 9.

Als dusdanig is de VCT gerechtigd om de vernietiging van een benoeming te vorderen, indien deze benoeming zou zijn geschied na een taalexamen dat volgens de VCT niet op correcte wijze is verlopen.

E) Beroep bij de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak

De VCT heeft de mogelijkheid om bij de Raad van State een annulatieberoep in te stellen tegen bestuurshandelingen die tot stand zijn gekomen in strijd met de bestuurstaalwet. In tegenstelling tot de gangbare termijn van 60 dagen, beschikt zij daarvoor over een termijn van vijf jaar (art. 58 Bestuurstaalwet).

F) De bijzondere bevoegdheid: het substitutierecht

Het substitutierecht, of de indeplaatsstelling, houdt in dat particulieren gedomicilieerd in de rand- en taalgrensgemeenten, alsook de particulieren die hun woonplaats hebben in de gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad, bij de VCT klacht kunnen indienen met betrekking tot het taalgebruik van de administratieve overheden in hun betrekkingen met de particulieren en met het publiek, op voorwaarde dat zij een belang hebben.

Bij de behandeling van deze klachten kan de VCT, in verenigde afdelingen en wanneer zij van oordeel is dat de Bestuurstaalwet niet werd nageleefd, de administratieve overheden binnen een bepaalde termijn vragen de nodige maatregelen te treffen om een einde te maken aan de onwettigheden (art. 61, §§ 7 en 8 Bestuurstaalwet). Indien de administratieve overheden niet binnen deze termijn de nodige maatregelen getroffen hebben, kan de verenigde vergadering van de VCT zich in de plaats stellen van de administratieve overheden ten einde de naleving van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken te verzekeren. De kosten die de verenigde vergadering van de VCT hiervoor oploopt, kan zij verhalen op de betrokken administratieve overheden.

G) Verslagen

Ten aanzien van de regering brengt de VCT ieder jaar een verslag uit over haar werkzaamheden (art. 62 Bestuursstaalwet). Dit verslag wordt aan de Wetgevende Kamers overgemaakt. In de praktijk krijgen evenzeer alle voorzitters van de parlementen van de Gemeenschappen en de Gewesten, alsook de voorzitters van alle regeringen, een kopie van dit verslag.

Ten aanzien van de minister van openbaar ambt brengt de VCT eveneens ieder jaar een verslag uit betreffende de controles op de taalexamens die door Werkenvoor.be worden afgenomen.

Afdeling 3 Draagwijdte van de adviezen van de VCT

De VCT is zelf geen rechtscollege en bijgevolg treedt zij ook niet op als beroepsrechter tegen administratieve handelingen en reglementen. De VCT adviseert op een niet-bindende wijze. De VCT stelt dus geen administratieve rechtshandelingen in de zin van artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en haar adviezen zijn bijgevolg ook niet vatbaar voor een beroep bij de Raad van State.

Er dient evenwel te worden opgemerkt dat bovenstaande alinea niet opgaat wat betreft de bijzondere bevoegdheid van het substitutierecht aangezien de VCT hier mogelijk wel beslissingen kan nemen die derden binden.

Adviezen van de VCT hebben echter een groot moreel gezag. Artikel 61, § 3, Bestuursstaalwet verplicht de overheden om aan de VCT mee te delen welke gevolgen zij aan de adviezen van de VCT hebben gegeven.

Het advies van de VCT is ook niet voorafgaandelijk noodzakelijk om een vordering of hoger beroep in te stellen bij de gewone rechter of de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak. Een particulier hoeft dus niet eerst klacht in te dienen bij de VCT alvorens naar de rechter te stappen. De Raad van State verwijst in haar arresten regelmatig naar de adviezen van de VCT omwille van bedoeld moreel gezag en expertise.